

JARO | 2019

49,50 Kč | 2 € ČÍSLO

17

Listy

sociální práce

Informační a odborný časopis
(nejen) pro sociální pracovníky

Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky
Partnerem časopisu je Ministerstvo práce a sociálních věcí

ROČNÍK VII.

www.apsscr.cz
www.listysp.cz

SENI CARE – KOMPLEXNÍ PÉČE O SUCHOU A CITLIVOU POKOŽKU

JEMNÉ ČIŠTĚNÍ

REGENERACE A AKTIVACE

ÚČINNÁ OCHRANA

SENI INKONTINENCE POD KONTROLOU

LEHKÁ INKONTINENCE

STŘEDNÍ INKONTINENCE

TĚŽKÁ INKONTINENCE

Listy sociální práce

Čtvrtletník vydávaný
Asociací poskytovatelů
sociálních služeb ČR

Vančurova 2904, 390 01 Tábor,
tel./fax: +420 381 213 332,
www.apsscr.cz, www.listysp.cz,
IČO 604 458 31

- **Ročník:** VII.
- **Číslo:** 17 – JARO 2019
- **Cena:** 49,50, roční předplatné 199 Kč / 8 €
- **Vychází:** V Táboře 31. března 2019
(příští číslo vyjde v červnu 2019)
- **Redakce:**
Mgr. Veronika Hotová
e-mail: sefredaktor@apsscr.cz
tel.: 607 056 221
- **Jazyková korektura:**
Mgr. Tamara Kajznerová a redakce
- **Redakční rada:**
Mgr. Veronika Hotová (šéfredaktorka);
PhDr. Radek Suda;
Mgr. Petr Hanuš;
doc. PhDr. Lenka Haburajová Ilavská, Ph.D.;
Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA;
PhDr. Pavla Kodymová, Ph.D.;
Mgr. Andrea Faltysová, MBA;
Ing. Daniela Lusková, MPA;
Mgr. Michal Volák, DiS.;
PhDr. Melanie Zajacová;
Mgr. Petra Zdražilová;
Mgr. Petra Zimmelová, Ph.D.;
Mgr. David Pospíšil, DiS.
- **Grafické zpracování a tisk:**
RUDI, a. s.
Komenského 1839, 390 02 Tábor
- **Distribuce a objednávky:**
SEND Předplatné, s. r. o.
Ve Žlábku 1800/77, hala A3
193 00 Praha 9 – Horní Počernice
www.send.cz
tel.: 225 985 225, 777 333 370
e-mail: send@send.cz
- **Objednávky a distribuce na Slovensku:**
MAGNET PRESS, SLOVAKIA, s. r. o.
P. O. Box 169, 830 00 Bratislava, Slovensko
Tel.: 00421/2/67201931-33 predplatne
e-mail: predplatne@press.sk, www.press.sk
- **Príspevky a inzercie:** Príspevky mohou být
redakčně upravovány a kráceny. Za obsah
inzerce odpovídá zadavatel. Přebírání
krátkých úryvků článků je možné pouze
s uvedením názvu časopisu a článku, jména
autora, čísla ročníku, vydání a strany.
Přebírání celých článků či jejich částí
přesahujících jeden odstavec je možné
pouze s písemným svolením redakce.
- **Registrace:** MK ČR E 21365, ISSN 2336-2332

Z obsahu čísla:

- 4 Úvodníky
(Veronika Hotová, Andrea Faltysová)
- 5 Téma migrace v ČR a sociální pracovníci
(Michaela Límová)
- 7 Aktualizace doporučeného postupu k problematice opatření
omezujících pohyb osob
(Ministerstvo práce a sociálních věcí)
- 9 Normalita a péče o starého člověka
(Daniela Lusková)
- 13 Vyřazení uchazeče o zaměstnání z úřadu práce
(Milena Zmeškalová)
- 16 Návrh změn v oblasti odměňování pěstounů
příbuzenských a profesionálních
(Lenka Šilhánková, Daniela Lusková)
- 18 Kazuistika Markéta
(Monika Durajová)
- 21 Sociální pracovník a vůle klienta
(Daniela Lusková)
- 23 Česká sociální práce prestiž nikdy nezíská
(Radka Janebová)
- 25 Informační servis

Listy sociální práce

Časopis Listy sociální práce vychází v České republice a na Slovensku 4× ročně
(v březnu, červnu, září a prosinci). Cena jednoho čísla je 49,50 Kč (resp. 2 €).

Členové Profesního svazu sociálních pracovníků v sociálních službách APSS ČR
dostávají časopis v rámci členství.

Pro Českou republiku objednávejte na www.send.cz, tel. 777 333 370

Pro Slovenskou republiku objednávejte na www.press.sk, tel. +421 02/67201951-53

www.listysp.cz

Editorial

Milí čtenáři,

není to děsivé, že se sotva otočíme a máme tu zase jaro? Přitom je to zrovna včera, co jsme seděli pod vánočním stromkem... Čas je opravdu relativní. Někdy se každá vteřina vleče snad věky, a někdy se nestihneme skoro ani ohlédnout. Někdy zase nastanou situace, kdy si říkáme, jak je náš život vlastně pomíjivý a tvář v tvář historii hrozně krátký. A také jak moc ho ovlivňuje prostředí, do kterého jsme se narodili. To jsem si uvědomila před několika dny při vyprávění kamarádky z práce. Protože jsou se svým manželem srdcaři, nabídli starý dům, v podstatě určený ke zbourání, na pozemku, na kterém se časem chystají postavit nový domeček, tzv. na stáří, romské rodině v nouzi. Tato rodina žije na ubytovně se třemi malými dětmi, kde platí nehorázně peníze. Každý pokus o bydlení selhal na základě jejich barvy kůže. A tak jsou moc šťastní, že konečně získali možnost žít „normálně“, než se postaví na vlastní nohy. Jaké bylo překvapení mé kamarádky, když se budoucí sousedi dozvěděli, jaká že to rodina s nimi bude sdílet čtvrt. Dali si dokonce i tu práci, aby napsali petici, že s tím zásadně nesouhlasí (my jsme takový petiční národ, napadá mě, psaní petic máme v oblibě). Přitom své budoucí sousedy nikdy neviděli! Protože kamarádka s manželem mají velký cit pro spravedlnost, samozřejmě to na jejich rozhodnutí nic nezměnilo (ba naopak), když pomíneme to, že si nejsou jisti, zda jednou chtějí s takovými lidmi sousedit. Přípravy pokračují dál a oni samozřejmě jen doufají, že všechno bude opravdu v pořádku a noví podnájemníci nejenže nezklamou, ale ukážou ostatním, že jsou stejní lidé jako oni.

Představte si ale, že se malé dítě, už v předškolovém věku, setkává s odstrkáváním a stigmatizací ze strany společnosti. Jaké následky to může na tak malém človíčkovi nechat? A jak pak můžeme chtít, aby se takoví lidé přizpůsobili naší společnosti, když z její strany cítí celoživotně nebezpečí? Můžeme se pak divit? A pak je tu velká otázka: Je vůbec možné, aby se na tom někdy něco změnilo? A poslední komentář je tento: Kdyby aspoň ti lidé, kteří píšou petici proti někomu, koho nikdy neviděli, měli sami čistý štít... Jak se tak říká, kdyby si každý uklidil před svým prahem, možná by pak na světě nebyl takový bordel.

Mgr. Veronika Hotová, šéfredaktorka

Úvodník

Vážení čtenáři,

tento úvodník píše v týdnu, kdy sociální práce slavila svůj Světový den, tedy v týdnu, kdy u této příležitosti Ministerstvo práce a sociálních věcí pořádalo odbornou konferenci, a protože jsem plná dojmů, dovoluji mi v rámci úvodníku se těmto událostem věnovat.

Světový den sociální práce byl poprvé vyhlášen v roce 1983 a jeho oslava připadá vždy na třetí úterý v měsíci březnu. Přestože jsme mohli slavit téměř čtyřicet let, mám pocit, že jsme tento den pořádně zaznamenali (a začali jej oslavovat) až v několika posledních letech. Každoročně je tento den věnován nějakému tématu, a tím letošním byly mezilidské vztahy.

V České republice jsme ve Světový den sociální práce mohli mezilidské (a i profesně mezilidské) vztahy podpořit a utužit na odborné konferenci pořádané Ministerstvem práce a sociálních věcí prostřednictvím projektu „Profici“ (zkrácený název projektu Systémová podpora profesionálního výkonu sociální práce). V letošním roce byla konference pořádána ve spolupráci s Univerzitou Karlovou. Projekt je organizačně zařazen v oddělení koncepce sociální práce a vzdělávání, tak jsme my, sami také sociální pracovníci, s kolegy, kteří nové kolegy na výkon profese připravují, mohli připravit dva dny plné setkávání, vztahů a odborných příspěvků, kterými byla konference doslova nabyta.

Součástí konference je také již druhým rokem udělované ocenění Gratias určené primárně sociálním pracovníkům z praxe, i když jednou z kategorií je i „významný přínos v oblasti sociální práce“. Ocenění má celkem pět kategorií a další ceny jsou udělovány pro působení v oblasti sociálních služeb, veřejné správy, zdravotnictví a vězeňství a školství. Znovu touto cestou gratuluji všem oceněným, ale ráda bych více vzpomněla na jednoho z oceněných, kterým je profesor Igor Tomeš. Ocenění převzal (téměř rok po smrti Igora Tomeše) jeho syn, jehož prostřednictvím tak s námi zase na chvíli Igor Tomeš mohl být. S panem profesorem jsem měla možnost setkat se osobně jen několikrát, ale s velkou úctou a dojetím na něj budu vždy vzpomínat. Byl osobností sociální práce (byť sám odbornou kvalifikací sociálním pracovníkem nebyl), za kterou usilovně bojoval a hájil ji, a přes svůj světový ohlas byl vždy připraven podat pomocnou ruku každému a navíc zůstal lidský. Tak si jeho památku uchovám já.

Na konferenci dále zaznělo mnoho moudrých a krásných slov. Velmi zjednoduše-

ně můžeme konstatovat, že sociální práce potřebuje sociální pracovníky, kteří v péči o jiné nezapomínají na péči o sebe, protože abychom mohli poskytovat kvalitní podporu a pomoc, musíme k tomu mít energii a pozitivní vztah sami k sobě. Příspěvky byly dále zaměřeny na nezbytnou vybavenost sociálních pracovníků odbornými kompetencemi a praktickými dovednostmi, které získáváme v kvalifikačním vzdělávání, včetně hodnot a principů sociální práce, jejichž předávání (a předávání profesní kultury) je závazek vzdělavatelů. Nelze ani opomenout probíraný historický kontext, námi sociálními pracovníky spíše opomíjené reformní paradigma sociální práce, profesní identitu sociální práce a její budování již od kvalifikačního vzdělávání, a důležitost profesního sdružování.

Letošní konference měla také podtitul 100 let české, respektive československé sociální práce, počítáno od založení školy Alicí Masarykovou. A těchto sto let nebylo pro českou sociální práci vždy příznivých, zažila si i doby „temna“, ale své kořeny si udržela i v dobách nelehkých. Krásný vstup na téma historie sociální práce měli na konferenci Pavla Kodymová a Peter Brnula, kteří nám připravili také překvapení, když zde představili zcela novou knihu, na které ještě zasychala barva, s názvem *Sociální kliniky*, jejíž třetí autorkou byla Marie Krakešová. Ano, nespletla jsem se, autorům se podařilo spojit s rodinou Marie Krakešové, a pro knihu použili její dosud nezveřejněný text. Výjimečné je od autorů i to, že knihu věnovali nám, sociálním pracovníkům, a to nejenom pomyslně, ale doslova, protože v knize toto věnování naleznete.

Sociálními pracovníky byla také zmiňována nízká prestiž profese a její nízké společenské ocenění. Chápu tyto pocity a neříkám, že s tím nesouhlasím. Nechci si připadat jako politický agitátor z padesátých let minulého století, ale přesto mi nedá druhou větou se nezeptat: „A co s tím sami děláme?“ V minulosti jsem již použila citát J. F. Kennedyho: „Každý může mnohé změnit a každý by se o to měl pokusit.“ A nástroje a možnosti máme.

A ještě pár slov na závěr: Vzhledem k tomu, že má životní a pracovní pouť a působení na Ministerstvu práce a sociálních věcí v dubnu letošního roku končí, děkuji vám všem za spolupráci a přátelství. Protože ale mé další životní kroky míří zpět do sociálních služeb, pevně věřím, že se budeme i nadále potkávat, a to i v rámci činnosti Profesního svazu sociálních pracovníků APSS ČR.

Přeji vám krásné jarní dny a pěstujme si naši profesi, protože to za nás nikdo jiný neudělá.

Mgr. Andrea Faltysová, MBA

Téma migrace v ČR a sociální pracovníci

Kolega Michal Volák v úvodníku k číslu 16 Listů sociální práce zmiňuje nové výzvy, kterým sociální pracovníci čelí. Mezi nimi jmenuje i téma migrace. Správně usuzuje, že se sociální pracovník může buď od těchto témat „odstříhnout“, tedy chápu to tak, že se bude více zaměřovat na svou specializaci a novou oblast se nebude nijak pokoušet obsáhnout, nebo se může rozhodnout zjistit, co je na mediální hysterii pravda a co je jen šikovný nástroj k udržení strachu v populaci. Jsou tu však sociální pracovníci, kteří mají zacházení s migranty přímo v popisu práce. Chtěla bych na tomto místě stručně představit, co sociální práce s migranty obnáší.

Text: Mgr. Michaela Límová,
Centrum pro integraci cizinců, o. p. s.,
michaela.limova@cicpraha-org

Nejprve se podívejme na zákon o sociálních službách. Ustanovení § 1 odstavec (2) říká, že kvalifikační požadavky platí i mimo oblast sociálních služeb, a to jmenovitě i „v zařízeních pro zajištění cizinců a v azylových zařízeních“. Sociální pracovníky můžeme najít i v dalších zařízeních Ministerstva vnitra, jako jsou pobytová střediska, integrační azylová střediska a centra na podporu integrace cizinců.

Sociální práce s cizinci v ČR však vznikla na odlišném základě. V 90. letech byla založena Poradna pro uprchlíky Vysokým komisařem pro uprchlíky UNHCR, další organizace vznikaly v těsném sledu jako nevládní neziskové organizace, agendu cizinců přidávaly do svého portfolia i Charita a Diakonie. Způsob práce těchto organizací v dalších letech výrazně ovlivnil podobu pomoci cizincům v ČR. Většina nevládních organizací pomáhá cizincům v rámci registrovaných sociálních služeb.

JAK TO BYLO S UPRCHLÍKY

Od začátku ledna 1990 do konce roku 1991 požádalo v naší zemi o azyl skoro 52 000 osob z 58 zemí, ale jen něco málo přes 2 000 jej dostaly. První výraznou skupinou politických uprchlíků byli Rumuni (téměř 500 osob) prchající po pádu Ceaușescova režimu. Následovali uprchlíci z Jugoslávie a Čechny (Günter, 2016). V té době se do vysoké míry integrovaly v Česku stovky migrantů bez vyděšené pozornosti médií, někteří se po stabilizaci situace vrátili domů, aby třeba opět po čase přijeli do ČR s jiným pobytovým oprávněním. V současnosti má v Česku mezinárodní ochranu (azyl a doplňková ochrana) 4 800 osob. V roce 2016, který byl ve znamení tzv. „migrační krize“, bylo 1478 podaných žádostí o azyl a 148 přiznaných azylů, tedy 10 %.

CIZINCI V ČESKU

Valná většina cizinců v ČR jsou ekonomičtí migranti mířící do Česka v důsledku nedostatku práce ve své zemi. K 31. 12. 2017 (čísla za rok 2018 ještě nejsou ČSÚ zveřejněna) je v ČR 527 000 občanů jiných států, z toho nejvíce občanů Ukrajiny (117 000), následuje Slovensko (112 000), 60 000 je státních příslušníků Rumunska, občanů Ruské federace 37 000. Následují Poláci, Němci, Bulhaři, občané USA, Rumunsko a Moldavsko. Již několik let má více než polovina celkového počtu cizinců povolení k trvalému pobytu, tzn., že jsou v ČR 5 a více let (dalším stupněm je až české občanství). Méně než polovina je občanů členských zemí EU, ale zdaleka ne všichni občané EU jsou seznámeni se svou povinností registrace u cizinecké policie, pokud se chystají v ČR pobývat déle jak 90 dní. Počet cizinců v ČR je vyšší, než statistiky zachycují.

JAK VYPADÁ SOCIÁLNÍ PRÁCE S MIGRANTY?

Na tomto místě vás stručně seznámím s tím, jaká je činnost sociálního pracovníka v sociální službě patřící do sféry prevence – odborné sociální poradenství migrantům. Jako sociální pracovník působím 10 let v NNO, která vznikla „zdola“ v roce 2003 jako občanské sdružení. U jejího zrodu stáli sociální pracovníci, antropolog a sami cizinci. Nyní má formu obecně prospěšné společnosti.

Příchozí cizinec se dozví o existenci bezplatné pomoci migrantům od svých známých/spolupracovníků, pomocí Google vyhledávače nebo členství v různých fórech a uzavřených facebookových skupinách. Na sociální poradenství narazí nejspíše jako první z nabízených sociálních služeb. Sociální pracovníci se zde především zaměřují na to, aby se příchozí snáze orientoval ve společnosti, vyznal se v základních zákonech a institucích, které se ho týkají, rozuměl lépe nárokům, které jsou na něj kladeny, ale i běžným způsobům, které fungují v české společnosti. Tedy aby jeho integrace, inkluze, včle-

nění do české společnosti probíhalo co nejnáze. Sociální pracovník je tu v první řadě pro cizince, ale z jeho pomoci mohou profitovat například i úřady, v jejichž požadavcích se cizinci často potřebují vyznat. To může usnadňovat nakonec i práci úředníků a dalších zúčastněných.

Nejvýraznějším rysem poradenství cizincům je velice široká škála oblastí, které musí sociální pracovník obsáhnout. Jsou to všechny sféry, které může příchozí potkat a které „řeší“: práce, ubytování, zařazení dětí a mladistvých do vzdělávání a povinnosti škol vůči žákům s OMJ¹, základy podnikání a povinnosti OSVČ, nostrifikace vzdělání, nezaměstnanost, sociální dávky a služby, rodinné záležitosti, zdravotní pojištění komerční i veřejné atd. K tomu je navíc potřeba umět všechny tyto aspekty vztáhnout k zákonu o pobytu cizinců a dalším právním normám upravujícím život cizinců v ČR, např. pravidla koordinace sociálního zabezpečení v EU. Důvodem je, že různá pobytová oprávnění znamenají různé možnosti a limity a rozličná práva a povinnosti.

Další sférou je přiblížit klientům další nabídku dané organizace (kurzy češtiny, mentoring, kluby a volnočasové aktivity v rámci dobrovolnického programu; dále možnosti, které skýtají jednotlivé projekty) podle místa bydliště, práce, školy klienta/rodiny. A pokud organizace zrovna nemá to, z čeho by mohl příchozí profitovat, je potřeba zjistit, co mohou nabídnout další organizace v místě. Do agendy sociálního pracovníka v NNO spadá také fundraising, síťování v místě působení, osvěta směrem k majoritě, účast na kampaních organizace, aktivní účast na školicích akcích a další PR činnosti. V „refubusinessu“ má sociální pracovník také úlohu zklidňovat emoce v kontaktu se zástupci české majority, přinášet fakta, čísla, příklady dobré praxe.

CO NAPŘÍKLAD CHARAKTERIZUJE POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR?

První charakteristikou jsou velice přísné podmínky pro vstup a pobyt cizinců ze zemí mimo EU. Ti musí při žádosti o vízum nad 90 dnů nebo povolení k pobytu prokázat, za jakým účelem chtějí v Česku pobývat a tento účel „plnit“; mít dostatečné finanční prostředky pro sebe i členy své rodiny, přičemž spojení rodin se většinou povoluje až s odstupem času. Cizinci, kteří nejsou zaměstnanci českých firem,

¹ OMJ – odlišný mateřský jazyk.

nemají vstup do veřejného zdravotního pojištění, musejí si sjednat komerční zdravotní pojištění, což výrazně ztěžuje jak přístup ke zdravotní péči, tak její případnou úhradu.

Přestože občané evropské osmadvacítky mají právo na volný pohyb za prací, podnikáním a studiem, často nejsou seznámeni se svými právy a povinnostmi. Vzhledem k jazykové bariéře a neznalosti právního rámce a institucí v ČR se často dostávají do podobně obtížných situací jako jejich kolegové z tzv. „třetích zemí“. Obě tyto skupiny se například mohou snadno stát obětí nekalých praktik náborových pracovníků v zemi původu, kdy jim jsou přislíbeny podstatně jiné pracovní podmínky, než tomu následně je.

V zaměstnávání cizinců se bohužel odrazí vliv dříve příchozích cizinců, kteří reprodukují stejné zacházení se zaměstnanci, jako se kdysi dostalo jim. Vzhledem k nízkému právnímu povědomí a zejména obavám o práci (případně i povolení k pobytu) se zahraniční pracovníci zřídka odhodlají k radikálnějšímu řešení, než je prostá změna zaměstnavatele. Nízkou úroveň zaměstnaneckých práv udržuje i fakt, že pro mnoho zaměstnavatelů je logicky na prvním místě udržení zakázek a pro establishment růst HDP než péče o práva pracovníků. Úloha sociálního pracovníka je pak pomoci cizinci v rozsahu a způsobu, na jakém se dohodnou, poučit ho o právech a možnostech, a zároveň třeba informovat o povinnostech zaměstnance. Práce SP může zahrnout celou škálu činností od individuální pomoci až po vytvoření souhrnu podobných případů a přitáhnutí pozornosti médií k neblahému jevu, který ve výsledku poškozuje celou sféru zaměstnávání (stejně zacházení vůči nízkokvalifikovaným českým občanům, prekarizace² práce).

KAZUISTIKA

Na regionální pobočku CIC³, odborné sociální poradenství, se obrátila na začátku prosince 2018 mladá žena s polským občanstvím Agnieszka B. (jméno změněno). Pracovala v minulosti v oblasti automotive pod velkou personální agenturou, měla vždy pracovní smlouvu na dobu určitou, poslední, v pořadí 3. smlouva, skončila k 31. 10. 2018. Žena je těhotná s přítelem, termín porodu je již v polovině ledna. Gynekologem bylo sděleno,

že nemá v současnosti platné zdravotní pojištění, tudíž si všechny výkony bude muset platit, včetně porodu. Byla pojištěná u veřejné zdravotní pojišťovny, která je příslušná danému zaměstnavateli. Pojišťovna jí při osobní návštěvě sdělila, že musí odjet zpět do Polska a zařídít si pojištění tam. Agnieszka toto odmítá, chce zůstat v ČR, bydlí tu se svým přítelem a jelikož poslední zaměstnání měla v Česku, tak podle jejích informací za její pojištění ručí ČR. Toto sociální pracovníce (dále SP) potvrzuje. Agnieszka má navíc těžiště zájmů a skutečné bydliště v českém městě,

Přestože občané evropské osmadvacítky mají právo na volný pohyb za prací, podnikáním a studiem, často nejsou seznámeni se svými právy a povinnostmi.

kde žije se svým přítelem. SP se dotazuje na nárok na peněžitou pomoc v mateřství, neboť podle pracovních smluv je žena více než 270 dní v pojistném zaměstnání. Agnieszka již odevzdala žádost o PPM zaměstnavateli, ale nemá žádné zprávy o tom, že by byla přiznána. Zkouší ještě jak na svojí bývalé zdravotní pojišťovně, tak i na VZP získat možnost vyplnit Dotazník ke zjištění skutečného bydliště, avšak bez úspěchu. Naopak odchází s další myšlenou informací, že by musela být v ČR 4 roky, aby jí mohli znovu pojistit. SP nabízí doprovod na zdravotní pojišťovnu (popř. obě) jako pomoc při objasnění situace s cílem zjistit požadavky na opětovnou registraci ve veřejném zdravotním pojištění. Předtím SP ověřuje informace na infolince VZP, kde operátorka doporučuje obstarat rozhodnutí o přiznání PPM. Pokud toto nebude pobožce stačit, je nutno prokázat těžiště zájmů – pobožka nemůže nepřijmout žádost s dalšími dokumenty.

Potvrzení o přiznání PPM však správa nemocenského pojištění běžně nevydává, „pouze“ poukazuje částku peněžité pomoci v mateřství. SP se po domluvě s klientkou obrací na příslušnou OSSZ, vysvětluje situaci a žádá o vystavení potvrzení o pobírání PPM. Pracovnice potvrzuje, že byla žádost rozhodnuta a částka bude žadatelce poukázána v brzké době. V poradně vyplňuje SP s Agnieszskou a jejím přítelem Dotazník k určení skutečného bydliště. Jedním z dokladů, který je kromě dalších dokumentů žádoucí přiložit, je i Potvrzení o přechodném pobytu z pobytového odd. Ministerstva vnitra, ale to Agnieszka nemá, protože právě nemohla na MV ČR předložit zdravotní pojištění (nezbytná náležitost). Odchází tedy na VZP, následně odtud volá sociální pracovníce spolu s pracovníci přepážky pojišťovny, která se až nyní dozvídá, že je klientka na ma-

teřské – v tomto případě by jí po dobu pobírání PPM měla pojistit její bývalá pojišťovna.

Vzhledem k blížícím se vánočním svátkům SP urguje po domluvě s klientkou rozhodnutí o PPM na OSSZ, pracovníce přislíbují rychlé jednání. Agnieszka i SP si uvědomují, že porod může nastat dříve, než je předpokládané datum, a přes Vánoce a Nový rok nebude mít klientka zdravotní pojištění, bude-li se čekat na potvrzení z OSSZ. Vydávají se tedy pouze s doklady prokazujícími těžiště zájmů do její bývalé zdravotní pojišťovny. Pra-

covníci projevují porozumění, přebírají donesené dokumenty a registrují klientku s tím, že musí do určité lhůty přinést doklad o pobírání mateřské. Klientka je uklidněna, ví, že i kdyby porod přišel dříve, je zdravotně pojištěná a má průkaz.

Pozn. Tato kazuistika je jedním z podkladů pro podnět k dopisu institucím veřejného zdravotního pojištění, který organizace zaslala v lednu 2019. Dopis prokazuje na konkrétních příkladech, že občané EU jsou často mylně informováni, a tím jsou jim kladeny překážky k setrvání v českém zdravotním systému. Tím je v důsledku ztíženo jejich právo na volný pohyb po EU za výdělečnou činností, nemohou-li uplatnit svoje nároky. Podle evropských předpisů mají být uplatňovány principy rovného zacházení (migrující osoby podléhají stejným povinnostem a právům jako občané státu) a princip aplikace právního řádu jediného státu, kterým je primárně stát výkonu (posledního) zaměstnání či výdělečné činnosti, potažmo stát bydliště. ■

Zdroje:

- GÜNTHER, V. 2016. *Migrace do Československa a Česka po 2. sv. válce. UHEREK Z. Migrace – historie a současnost. Ostrava: Pant, 67–91.*
- OŠANCOVÁ, K., LÍMOVÁ M. 2018. *Začleňování na trh práce. INTEGRACE CIZINCŮ V ČESKU z pohledu nevládních organizací. Praha: Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty, 28–38. Dostupné z: http://www.migracnikonsorcium.cz/wp-content/uploads/2019/01/Integrace-z-pohledu-NNO_produkty-%C4%8D.-2_EU.pdf (11. 1. 2019).*

Další užitečné odkazy:

- *Statistické údaje o cizincích:* <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>;
- <https://www.mvcr.cz/azyl-migrace-a-integrace.aspx>.

² Prekarizace je termín označující nahrazování plného pracovního poměru jiným druhem vazby mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. To vede jedince ke ztrátě sociálních a finančních jistot plného pracovního poměru.

³ CIC – Centrum pro integraci cizinců.

Aktualizace doporučeného postupu k problematice opatření omezujících pohyb osob

Doporučený postup k problematice opatření omezujících pohyb osob (dále jen DP OPO) je určen pro všechny poskytovatele sociálních služeb, zadavatele a uživatelé sociálních služeb, dále i pro opatrovníky a další osoby. Cílem aktualizace doporučeného postupu, která proběhla v roce 2018, bylo usnadnění používání paragrafu 89 zákona o sociálních službách.

Text: MPSV ČR

MPSV při tvorbě znění předpisu vycházelo ze snahy ochránit osoby před zneužíváním prostředků omezujících pohyb a rovněž ze snahy ochránit zaměstnance sociálních služeb.¹

Tematika OPO podle § 89 zákona o sociálních službách se týká všech druhů sociálních služeb² a mělo by se k nim přistoupit pouze tehdy, pokud poskytovatel vyhodnotí, že rizika vyplývající z chování a jednání osoby bez omezení pohybu jsou větší než rizika vyplývající z jejího omezení.³ Ale samozřejmě je primárně určen pro poskytovatele pobytových sociálních služeb sociální péče.

OCHRANA PRÁV A DŮSTOJNOSTI

Problematikou omezování pohybu uživatele v zařízeních sociálních služeb se Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále MPSV) dlouhodobě zabývá již od roku 2002. Zejména v souvislosti se *Zprávou CPT* (Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání) o stavu lidských práv v ČR. Tato zpráva, mimo jiné, poukazovala na zneužívání klecových lůžek s mříží či sítí v zařízeních sociální péče v ČR a upozorňovala na absenci kontroly vycházející z neexistence pravidel.

Koncepce MPSV týkající se problematiky práce s klientem s rizikem v chování vychází ze dvou základních hledisek. Prvním je ochrana práv a důstojnosti uživatele

lů sociálních služeb a druhým je podpora poskytovatelů v postupném odstraňování omezovacích prostředků ze zařízení sociální péče.⁴ MPSV v problematice práce s uživatelem sociálních služeb s rizikem v chování reagovalo vydáním *Metodického opatření pro mimořádné použití klecových lůžek se sítí v zařízeních sociální péče* v červenci 2004.⁵ Následovala

Tematika OPO podle § 89 zákona o sociálních službách se týká všech druhů sociálních služeb a mělo by se k nim přistoupit pouze tehdy, pokud poskytovatel vyhodnotí, že rizika vyplývající z chování a jednání osoby bez omezení pohybu jsou větší než rizika vyplývající z jejího omezení.

novela zákona o sociálním zabezpečení č. 218/2005 Sb., s účinností od října roku 2005, která označila používání prostředků omezujících pohyb osob za nepřijatelné, s výjimkou případů přímého ohrožení jejich zdraví a života nebo zdraví a života jiných osob, a to pouze po dobu nezbytně nutnou. Dále nastavila povinnost evidence a požadavek souhlasu lékaře s použitím prostředků omezujících pohyb uživatelů.⁶

OMEZENÍ POHYBU MUSÍ BÝT VŽDY PŘÍMĚŘENÉ

Zákon o sociálních službách číslo 108/2006 Sb., účinný od ledna 2007,

stanovil v § 89 posloupnost v situacích, kdy je nutné omezit pohyb uživatele: neverbální zklidnění, verbální zklidnění, fyzické držení, umístění do separované bezpečné místnosti za podmínky terapeutického dohledu a užití psychofarmak s lékařským dohledem. Není tedy možné přistoupit rovnou k intenzivnější formě zásahu bez využití předchozího druhu mírnějšího opatření. Pojem „popřípadě“ pak právě ještě více zdůrazňuje skutečnost, že naposledy zmíněné opatření spočívající v přivolání lékaře a podání léčivých přípravků je až posledním možným způsobem zásahu proti osobě, který má být využit pouze v případech, kdy selžou

všechny ostatní možnosti. Rozsah a povaha OPO tak musí být přiměřená míře aktuálního ohrožení a individualitě osoby a musí být ukončeno hned, jak pomine situace ohrožení.⁷

Zákon č. 108/2006 Sb. obecně zakazuje používání OPO při poskytování sociálních služeb s výjimkou případů přímého ohrožení jejich zdraví a života nebo zdraví a života jiných fyzických osob⁸. Jak judikoval Nejvyšší soud ČR: ve srovnání s důstojností je život a zdraví hodnotou nepoměrně významnější, jinými slovy – v konkrétní situaci a za určitých podmínek má ochrana života a zdraví přednost před

¹ Srov. MPSV. Odbor 22. Doporučený postup MPSV pro používání opatření omezujících pohyb osob. Pracovní materiál, aktualizace postupu. 21. 3. 2018.

² MPSV. Odbor 22.

Problematika restriktivních opatření. 7. 11. 2008.

Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/1087.

³ MPSV. Odbor 22. Doporučený postup MPSV pro používání opatření omezujících

pohyb osob. Pracovní materiál aktualizace postupu. 21. 3. 2018.

⁴ MPSV. Odbor 22. Problematika restriktivních opatření. 7. 11. 2008. Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/1087.

⁵ MPSV. Odbor 22. Metodické opatření MPSV k postupu při mimořádném použití klecových lůžek opatřených sítí v zařízeních sociálních služeb. 28. 6. 2004. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/1091/metodak2.pdf>.

⁶ MPSV. Odbor 22. Problematika restriktivních opatření. 7. 11. 2008.

Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/1087.

⁷ MPSV. Odbor 22. Doporučený postup MPSV pro používání opatření omezujících pohyb osob. Pracovní materiál aktualizace postupu. 21. 3. 2018.

⁸ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Rozhodnutí, zdali omezovací prostředek použít, či ne, by mělo předcházet také důkladné posouzení založené především na respektu k osobnosti konkrétního uživatele a při každém jejich užití by mělo být zvažováno, není-li naše konání v rozporu se základními etickými principy.

ochranou důstojnosti. Z uvedeného vyplývá, že OPO jsou povolena užit pouze tehdy, jsou-li způsobilá eliminovat nebezpečí hrozící životu či zdraví uživatele nebo jiných osob.⁹ OPO může být použito – tady a teď – i v případě, že v daném okamžiku není ve schopnostech osoby rozeznat jeho oprávněnost a potřebnost.¹⁰ Jestliže poskytovatel použije OPO v rozporu se zákonem o sociálních službách, dopouští se přestupku podle zákona a je možné mu uložit pokutu až do výše 250 000 Kč.

Jinými slovy, pokud poskytovatel využívá takové metody, které respektují práva uživatele a ctí jeho individuální potřeby a hodnoty, soukromí, osobní svobodu, nezávislost, důstojnost a právo volby, snižuje možnosti vzniku rizikového chování uživatele.

Za podmínek uvedených v zákoně 108/2006 Sb. je po selhání preventivních prostředků a předchozím neúspěšném vyčerpání všech relevantních opatření a strategií deeskalace¹¹ (jako např. slovní zklidnění, odvrácení pozornosti, rozptýlení, aktivní naslouchání apod.) možné použít pouze zásah pomocí fyzických úchopů, umístění do místnosti zřízené k bezpečnému pobytu¹² a podání léčivých příprav-

ků na základě ordinace lékaře a za jeho přítomnosti.¹³

O možnosti použití těchto OPO musí poskytovatel uživatele informovat.¹⁴ MPSV navíc doporučuje, aby poskytovatel uživatele informoval též o rizicích, která vyplývají z jeho aktuálního chování či jednání, jak bude popřípadě dál postupovat a kdy, jak a jaký OPO použije.¹⁵ Bez zbytečného odkladu musí poskytovatel rovněž informovat o použití OPO zákonného zástupce, opatrovníka nebo určenou osobu.

ETICKÉ ASPEKTY

Rozhodnutí, zdali omezovací prostředek použít, či ne, by mělo předcházet také důkladné posouzení založené především na respektu k osobnosti konkrétního uživatele a při každém jejich užití by mělo být zvažováno, není-li naše konání v rozporu se základními etickými principy. Používání OPO tak má i významný etický rozměr.¹⁶ Toto vyhodno-

cení rizikového chování v praxi realizují zaměstnanci¹⁷, proto se též doporučuje zajištění vzdělání pracovníků pro práci s osobami s rizikovým chováním.¹⁸ Ideální ovšem je, aby metody poskytování těchto služeb předcházely nezbytnosti použití OPO. Jinými slovy, pokud poskytovatel využívá takové metody, které respektují práva uživatele a ctí jeho individuální potřeby a hodnoty, soukromí, osobní svobodu, nezávislost, důstojnost a právo volby, snižuje možnosti vzniku rizikového chování uživatele.¹⁹

EVIDENCE OPO A SANKCE

Poskytovatel je též povinen vést evidenci případů použití OPO, a to v rozsahu, který je stanoven zákonem o sociálních službách. Aktualizovaný DP OPO obsahuje vzor formuláře pro použití OPO. Přestože zákonem není dána forma vedení těchto záznamů, je z hlediska nastavení procesu a jednotného postupu uvnitř organizace vhodné, aby se poskytovatel na tyto situace připravoval, případně si vlastní způsob a formu vedení o použití OPO vytvořil.²⁰ Jestliže poskytovatel evidenci nevede, dopouští se dle zákona o sociálních službách přestupku a ministerstvo mu může uložit pokutu, a to do výše až 20 000 Kč.²¹ Poskytovatelé také jedenkrát ročně oznamují údaje o počtu osob, u kterých byla použita OPO, a o četnosti jejich použití podle druhů těchto opatření krajskému úřadu prostřednictvím elektronického systému na tiskopisu předepsaném MPSV, a to ve lhůtě do 30. června za předchozí kalendářní rok.²²

Aktualizovaný DP OPO je k nahlédnutí a stažení na webových stránkách MPSV. Jak již bylo uvedeno výše, hlavním zájmem a cílem tohoto DP je ochránit osoby před zneužíváním prostředků omezujících pohyb a rovněž ochránit zaměstnance sociálních služeb. ■

⁹ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. Zn. 25 Cdo 552/2014, ze dne 17. 12. 2015, s. 5.

Srov. SLÁDEK, M. Opatření omezující pohyb osob v sociálních službách 2002–2018. In *Rezidenční péče*, 2018, roč. 4, č. 1, s. 6. ISSN 1801-8718.

¹⁰ MPSV. Odbor 22. Doporučený postup MPSV pro používání opatření omezujících pohyb osob. Pracovní materiál aktualizace postupu. 21. 3. 2018.

¹¹ Srov. Práce s klientem s rizikem v chování (manuál průvodce dobrou praxí). Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/4035/manual.pdf>, s. 18.

¹² Srov. z. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

¹³ Srov. z. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

MPSV. Odbor 22. Doporučený postup MPSV pro používání opatření omezujících pohyb osob. Pracovní materiál aktualizace postupu. 21. 3. 2018.

¹⁴ Srov. z. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

¹⁵ MPSV. Odbor 22. Doporučený postup MPSV pro používání opatření omezujících pohyb osob. Pracovní materiál aktualizace postupu. 21. 3. 2018.

¹⁶ SLÁDEK, M. Opatření omezující pohyb osob v sociálních službách 2002–2018.

In *Rezidenční péče*, 2018, roč. 4, č. 1, s. 6. ISSN 1801-8718.

¹⁷ Srov. JŮN, H. Moc, pomoc a bezmoc v sociálních službách a ve zdravotnictví. Praha: Portál, 2010, s. 16. ISBN 978-80-7367-590-5.

¹⁸ MPSV. Odbor 22. Doporučený postup MPSV

pro používání opatření omezujících pohyb osob. Pracovní materiál aktualizace postupu. 21. 3. 2018.

¹⁹ Srov. MPSV. Odbor 22. Doporučený postup MPSV pro používání opatření omezujících pohyb osob. Pracovní materiál aktualizace postupu. 21. 3. 2018.

²⁰ MPSV. Odbor 22. Doporučený postup MPSV pro používání opatření omezujících pohyb osob. Pracovní materiál aktualizace postupu. 21. 3. 2018.

²¹ Srov. z. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

²² SLÁDEK, M. Opatření omezující pohyb osob v sociálních službách 2002–2018. In *Rezidenční péče*, 2018, roč. 4, č. 1, s. 4. ISSN 1801-8718.

Normalita a péče o starého člověka

Často slýchám kolegy sociální pracovníky uvažovat nad tím, co je v péči o člověka normální, a co už ne, jestli jsou požadavky kladené na sociální službu normální, nebo ne. Čemu vyhovět, a čemu už ne, o co se lze opřít. Jedna věc je oprávněnost či neoprávněnost takového požadavku, druhá věc je objektivní schopnost ho uspokojit stávajícími zdroji. Úvaha níže je vedena mojí dlouholetou praxí v sociálních službách, nepostihuje ovšem všechny kritické oblasti a situace a nemusí se slučovat s názorem většiny. Zvážení ponechám na čtenářích.

Text: Ing. Daniela Lusková, MPA,
viceprezidentka APSS ČR pro kvalitu sociálních služeb

NORMALITA VE SVĚTLE TEORIE

Dle Matouška je normalita „Stav souladu s normami, které platí v určité době, v určité společnosti a v určité kultuře. Norma nezávislá na kultuře a sociálním kontextu je nepředstavitelná. Jedním možným vymezením normy je statistické pojetí – normální je to, co je v souladu s míněním a chováním většiny. Jiným pojetím je norma funkční – normální je to, co v daném prostředí funguje –, nebo norma ideální – normální je to, co se blíží ideálu“.¹ Ovšem, jak uvádí Vágnerová, „Hranice normy je pohyblivá, normalita může být posuzována podle mnoha různých kritérií“.² To, co je mimo normu, je považováno za odchylku, abnormalitu, deviaci. Jako příklad lze uvést burku. Vrchní část oděvu ženy zakrývající celé tělo je normální nosit v islámských zemích. V Evropě to není považováno za normální a zákaz takového oděvu je v některých evropských zemích vymáhán zákonem. Přesto je evropská norma v odívání určitými skupinami zpochybňována. Ještě v minulém století byla homosexualita považována za deviaci, v současnosti jsou gayové a lesby většinou heterosexuální společností přijímáni. Stejně tak před 150 lety mělo dítě narozené mimo manželství nižší společenský status, dnes manželský původ dítěte nikdo neřeší a 58 % prvorozených dětí se rodí nesezdaným rodičům. Hranice normality se v tomto posunula. Janebová poukazuje také na obyčeje a mravy, které velmi často působí sociálním pracovníkům dilemata. Jako příklad uvádí situaci, „kdy klient zapáchá. Zápach je v rozporu s normami euroamerické kultury, zároveň však není zákony zakázáný. Klíčovými hodnotami sociálního pracovníka jsou akceptace klienta a jeho právo na sebeurčení, ale jedna ze základních odpovědností sociálních pracovníků se váže ke schopnosti konfrontovat klienta s realitou (sociální pracovník je v podstatě zástupcem normality před klienty).“³

CO JE NORMÁLNÍ V PÉČI O STARÉHO ČLOVĚKA

Především je normální péče v rodině. Tak jako je normální starat se o své narozené dítě a nenormální je odkládat jej do popelnice či méně radikálně do kojeneckého ústavu (společensky korektně do dětského centra) nebo do babyboxu, je normální postarat se o své blízké, když jsou na opačném konci lidského života. Občanský zákoník stanoví: „Rodiče a dítě mají vůči sobě navzájem povinnosti a práva. Těchto vzájemných povinností a práv se nemohou vzdát; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.“⁴ „Dítě je povinno dbát svých rodičů.“⁵ a „Předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost.“⁶ Přesto jsou tyto povinnosti ukotvené zákonem, tedy normální povinnosti, těžko vymahatelné. Především proto, že oprávněný nárok na péči dětí o své rodiče nechrání žádný institut obdobný sociálně-právní ochraně dětí. Předpokládá se, že je normální, aby dospělý člověk uplatňoval svá práva interními poměry v rodině nebo soudně. To druhé se prakticky neděje, není považováno za normální, aby rodič žaloval své dítě a vyžadoval péči a výživu soudně. Pokud tedy starý člověk dožije doma se svými blízkými, je to normální a ideální.

NORMÁLNÍ POBYTOVÁ SLUŽBA VYMEZUJE CÍLOVOU SKUPINU

Ne každému je dopřáno strávit konec života se svými blízkými nebo v domácnosti s terénní službou, proto máme pobytové sociální služby. Obecným míněním veřejnosti, někdy i odborné veřejnosti z magistrátů obcí, je, že pobytová služba vyřeší všechny problémy, které obec má s lidmi, kteří potřebují péči a dohled. Takových lidí je celé spektrum: od typických seniorů sešlých věkem přes mladší senio-

ry s demencí po alkoholiky a bezdomovce „ve věku“. Je normální a žádoucí, že pobytová služba svoji cílovou skupinu vymezí po dohodě se zřizovatelem a případně dalšími aktéry veřejné správy. Pakliže nevymezí, stává se bezbřehou a kdokoli může oprávněně nárokovat, aby mu služba byla poskytnuta – potom nelze nikoho odmítnout. I to je možnost, ale je třeba mít na paměti, že obecná diversifikace v sociální službě je na škodu klientům. Příliš široký rozsah řešení sociálních situací a problémů klientů znamená menší schopnost individualizovat péči a zajistit dostatečnou znalost a specializaci personálu. Pobytová služba poté musí mít interní normu, podle které rámcově vyhodnocuje, zdali zájemce může být žadatelem a zdali jeho žádost vůbec přijme. Musí také mít kvalitního sociálního pracovníka a díky současné klientele na pomezí sociálně-zdravotních potřeb (a posouzení § 36 písm. a) a b) vyhl. 505/2006 Sb.) také zdravotního pracovníka, kteří společně umí vyhodnotit oprávněnost požadavku zájemce o službu. Pakliže sociální služba nedisponuje dobře zpracovanou interní normou a erudovanými pracovníky, nemůže veřejný závazek dobře naplnit. Veřejným závazkem deklaruje určité vymezení, kterým se zavazuje, že bude poskytovat dobré služby, zavazuje se tím tedy nejen veřejnosti, ale zejména klientům, kteří ve službě již jsou. Pak se velmi snadno stane, že ve službě je směs seniorů bez zvláštních potřeb, seniorů s demencí (a tedy zvláštními potřebami) a do toho několik specifických bezdomovců. Realita je taková, že personál nedokáže přizpůsobit chod služby potřebám těchto tří skupin. Aby například zajistil bezpečí pro seniory s demencí, omezuje volný pohyb i seniorům bez demence. Nebo denně řeší stížnosti seniorů na žebření a kouření původních bezdomovců v místech, kde to ostatní značně obtěžuje.

Příklad dobré praxe vymezení cílové skupiny pro seniory s demencí:

a) především z kraje XX (deklarujeme územní vymezení, „spádovost“, zároveň však slovem „především“ vyhovíme zá-

¹ MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1154-9.

² VÁGNEROVÁ, Marie. Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

³ MATOUŠEK, Oldřich, KRÍŠŤAN, Alois, ed. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

⁴ § 855 zák. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁵ § 857 zák. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁶ § 910 zák. 89/2012 Sb., občanský zákoník

- konu o sociálních službách a relativnímu nároku jakéhokoli občana na naši službu. Je to můstek pro individuální posouzení nepříznivé sociální situace);
- b) zejména starší 60 let (zařízení se specializuje na potřeby starých lidí, avšak my víme, že demence nastává často dříve, než je obvyklý seniorský věk, a potřeby těchto lidí jsou přibližně stejné už ve věku 60 let, proto je hranice nižší; zároveň slovo „zejména“ připouští i výjimky mladších žadatelů, pokud je individuální situace výjimečná);
- c) které o poskytované služby mají zájem a s poskytovanými službami svobodně souhlasí (zařízení aktivně zjišťuje zájem o službu a souhlas, pracuje s vůlí člověka, aby předešlo poskytování služby s nesouhlasem klienta a jeho detenci);
- d) které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění a osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demencí (vymezení specifických potřeb seniora plynoucích z jeho zdravotního a sociálního stavu);
- e) které potřebují každodenní nepřetržitou individuální podporu, pomoc a péči v rozsahu nabízených služeb v oblastech mobility, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesné hygieny, výkonu fyziologických potřeb,

- péče o zdraví, osobních aktivit a záležitostí (vymezení specifických potřeb seniora plynoucích z posouzení jeho sociální situace a dovedností zajistit péči o svoji osobu);
- f) kterým péči nelze zajistit terénními nebo ambulantními sociálními službami v domácnosti nebo domovem pro seniory (zařízení aktivně zjišťuje, jestli zájemce má nebo by mohl mít terénní a ambulantní služby a jestli terénní a ambulantní péče postačuje k vyřešení jeho aktuální sociální situace, aktivně pracuje se zajištěním služby v co nejméně omezujícím prostředí);
- g) kterým hrozí riziko sociální izolace (zařízení připouští i specifické situace obvyklé v seniorském věku, tj. izolace a rizika s tím spojená, např. manželé, z nichž jeden péči potřebuje, druhý ne, přitom dvojice je na sobě citově závislá);
- h) jejichž zdravotní stav vyžaduje zvýšený dohled a ubytování v prostoru uzpůsobeném k bezpečnému pohybu (zařízení deklaruje péči o seniory, kteří potřebují dohled a zvláštní režimové opatření);
- i) kteří nevyžadují celodenní intenzivní zdravotnickou péči (vymezuje se v souladu s vyhláškou č. 505/2006 sb., § 36 a).

Normální pobytová služba tedy vymezení, kdo může být jejím klientem, normální je nebýt všeobjímající. Normou je § 88 písm. a) a h) zák. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a standard 1a) vyhl. 505/2006 Sb. (dále jen vyhláška). A dále je normální mít interní pravidla a zkušeného sociálního a zdravotního pracovníka, kteří podle pravidel oprávněnosti nároku zájemce o službu vyhodnocují a zájemce informují, jak stanoví standard 3 vyhlášky.

NORMÁLNÍ SOCIÁLNÍ SLUŽBA CHRÁNÍ PRÁVA KLIENTŮ

Ochrana práv klientů v pobytové sociální službě je snad nejvíce diskutovaným problémem. Vystávají stále nové situace a nová řešení. Je normální práva klientů hájit, je to úloha především sociálních pracovníků, ti jsou nositelé lidské důstojnosti v celé její podobě, ti ostatní kolegy v této oblasti neustále edukují. Připomeňme si rozsah pojmu lidská důstojnost, který Ústavní soud vymezil jako **ústavní hodnotu nadřazenou jinak nehierarchicky uspořádaným lidským právům a svobodám člověka, jejímž obsahem je příkaz zdržet se takového přístupu k člověku, který by daného člověka zbavoval jeho lidství a stavěl jej na úroveň pouhého předmětu právní regu-**

lace, objektu společenských poměrů, druhově zaměnitelné veličiny⁷. Je normální, že se v zařízeních stávají různé situace, jež jsou na hraně. Je normální, že sociální pracovník akcentuje lidská práva, promítá dohled nad nimi do veškeré své činnosti, vedení upozorňuje na závady a chyby společně řeší. Je normální, že sociální služba nezastupuje klienta jako opatrovník, aby nedošlo ke střetu zájmů. Je normální, že sociální služba aktivně

ských práv a jsou dostatečně zdatní je ve službě aplikovat a řešit. Normou je § 88 písm. c, § 91b a 91c zák. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a standard 2 vyhlášky.

NORMÁLNÍ JE PEČOVAT O DŮSTOJNOST KLIENTŮ V BĚŽNÝCH DENNÍCH ČINNOSTECH

Výše jsem zmínila, co je lidská důstojnost. Komplex hodnot, které dělají člově-

je nemáme. Ale jednou týdně už bychom takové přání splnit mohli. Je normální, že klientovi vyměníme hygienickou pomůcku, kdykoli je to potřeba, na to personální zdroje najít musíme a upřednostníme hygienu a čistotu klienta před procházkou venku, jakkoli by byla vyžadována. Není možné procházet se a mít pokálené klienty. Personální zdroje jsou sice omezené, ale úkolem vedoucího je, aby tyto zdroje spravedlivě a objektivně rozděloval, přičemž každý den může být toto rozdělení jiné. Pro příklad práce s lidskou důstojností vezmu obyčejnou lidskou činnost, jako je stolování.

Je normální, že se staráme o důstojné stolování. V našich sociokulturních podmínkách to znamená, že máme pěkně upravené jídelny se stoly s ubrusy, květinami a prostírkami s úplným příborem a ubrouskem. Klienti, kterým nic nebrání, si do jídelny dojdou, případně jim pomůžeme. Na událost snídaně, oběda, večeře se připravují i hodinu, musí se vysvléct z noční košile, upravit se, umýt. Tam si posedí a pokláboší, kouknou na televizi, rozeberou zprávy a někteří vydrží až do svačiny. Jinými slovy se pomocí přirozené lidské činnosti staráme o sociální začleňování a lidskou důstojnost, podstatu sociálních služeb. Připomeňme si na tomto místě § 2 zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách: „*Rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob. Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb*

Ochrana práv klientů v pobytové sociální službě je snad nejvíce diskutovaným problémem. Vystávají stále nové situace a nová řešení. Je normální práva klientů hájit, je to úloha především sociálních pracovníků, ti jsou nositelé lidské důstojnosti v celé její podobě, ti ostatní kolegy v této oblasti neustále edukují.

podá podnět k omezení svéprávnosti, aby jeho oprávněné zájmy a práva ochránilo. Je normální, že mlčky strpí každodenní výdaje z osobního účtu seniorky pro vnučku na drogách, protože jde o soukromé pole, vlastní rozhodnutí svéprávné seniorky a její objektivní lidskou důstojnost to nijak neohroží. Je normální, že pokud klient sdělí, že ve službě nechce být, že se tímto sdělením vážně a okamžitě zabýváme, abychom nedrželi klienta v detenci. Je normální, že pokud svéprávný klient chce ukončit službu, ukončíme ji a zajistíme, že klienta převezme terénní služba, příbuzný, jiná „pobytočka“ a je informován obecní úřad. A to i navzdory tomu, že se příbuzný vzteká a ukončení služby seniorovi odmítá. Je normální, že klienti s demencí jsou chráněni proti pohybu mimo dozor personálu z důvodu jejich ochrany. Je normální, že do telefonu nesdělujeme kdekomu cokoli o našich klientech, že každý klient má u lůžka přivolávací zařízení a personál na ně reaguje do několika minut. Tak by bylo možné pokračovat v dalších a dalších situacích. V této oblasti nelze používat obecné návody, každou jednotlivou situaci musí sociální pracovník vyhodnocovat v kontextu události a zájmu člověka, o něhož pečuje.

Normální pobytová služba tedy má kvalifikované sociální pracovníky, kteří se neustále vzdělávají v oblasti lid-

ka člověkem. Každý má právo na důstojné zacházení. Toho prakticky nelze dosáhnout bez individuálního přístupu. To je téma v sociálních službách skloňované ve všech pádech. Máme určitá schémata, jak dělat úkony. Například osobní hygienu nebo podání jídla. Takové písemné postupy jsou nutné pro udržení bazální kvality služby, tak jak chceme, aby vypadala. Bez tohoto ukotvení se dobrá praxe rozplyne – přirozenou lidskou snahou věci zjednodušovat, příkazy obcházet, dělat si to po svém. To, že máme pracovní postupy

Je normální, že se v zařízeních stávají různé situace, jež jsou na hraně. Je normální, že sociální pracovník akcentuje lidská práva, promítá dohled nad nimi do veškeré své činnosti, vedení upozorňuje na závady a chyby společně řeší.

či metodiky pro jednotlivé úkony, však neznamená, že nebudeme k potřebám klienta přistupovat individuálně. Je normální, že sociální pracovník ještě před příchodem klienta do služby aktivně zjišťuje, jak žil, jakým způsobem se staral o své potřeby, co mu vyhovuje a jak si péči představuje. Diskutuje s ním, co je možné, a co ne, co dokáže sám, co mu služba nebude poskytovat, protože to ještě dokáže sám. Je normální sdělit, že některé požadavky splnit nemůžeme, protože na to nemáme kapacity. Například nemůžeme jezdit každý den s klientem do města na zmrzlinu, jakkoli by to bylo individuální a pro obě strany příjemné. Takové personální zdro-

osob, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležitě kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob.“ Jistě namítnete, že někteří klienti ale chtějí být v pyžamu celý den a nechťejí opustit pokoj a že stůl s prostírkou mají na svém pokoji. Takový přístup bychom měli připustit jen tehdy, pokud klientům stav nedovoluje pokoj opustit. Pokud to však

⁷ Dle nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. IV. ÚS 412/04; ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 2268/07; ze dne 18. 8. 2009, sp. zn. I. ÚS 557/09; a ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12.

objektivně lze, musíme být schopni využít všech motivačních metod, jak klienta přimět k jídlu ve společnosti. Důvodem je aplikace výše uvedené zákonné normy. Jídlo podávané v kulturním prostředí ve společnosti dalších vrstevníků zachovává mnoho aspektů lidské důstojnosti. Klient pro to musí něco udělat, vyvinout přirozené úsilí vedoucí k zachování soběstačnosti, musí se obléci, dojít někam, hovořit u stolu, jíst příborem. Přirozeně ho aktivizujeme. Pokud na situaci rezignujeme na pouhé klientovo přání, že chce jíst sám na pokoji, ačkoli může z pokoje odejít, podporujeme jeho izolaci, neschopnost se o sebe postarat.

V oblasti jídla se v praxi stále vyskytuje nešvar, který skutečně nelze považovat za normální. Je to mixování všech složek stravy do jedné neidentifikovatelné hmoty. Taková příprava stravy jenom zjednodušuje práci zaměstnanců. Není to normální v domácnosti, takto si nikdy jídlo nepřipravuje, vyjma krátkého období batolecího věku. Takové jídlo neobdržíme nikde v restauraci, běžně bychom to sami nejedli. Nicméně mechanická úprava v určitých případech nutná je. Namixujeme to tedy, ale každou složku jídla zvlášť, na dělený talíř, kde klient aspoň uvidí rozdílné barvy, ucítí rozdílné vůně a ochutná rozdílné chutě. Nemusím dodávat, že i takové jídlo by měl dostat na prostírku s ubrouskem a příborem, který sice nevyužije, ale bude mít pocit, že je ještě člověk. I to je o důstojnosti. Takových úkonů a jejich pojetí nalezneme v běžném životě seniorů a služby celou řadu. Pokud využijeme běžných denních činností k aktivizaci, nemusíme pak vymýšlet drahé terapeutické programy, které sice navenek vypadají velmi pěkně, ale nepřináší klientům užitek v rozvoji samostatnosti v míře, jaká je žádoucí.

Normální pobytová služba plně aplikuje § 2 zákona o sociálních službách do své každodenní praxe, aktivizace, vyvažuje přání a objektivně zhodnotí potřebu, využívá motivace v práci s klienty, podporuje jejich samostatnost a sociální začlenění, celkově tedy jejich lidskou důstojnost.

NORMÁLNÍ JE SPOLUPRÁCE S RODINOU

Rodina je sekundárním klientem sociálních služeb, ačkoli s ní nemá žádnou smlouvu. Lze říci, že sociální práce s rodinou je často náročnější než s klientem samotným. Promítají se v ní všechny aspekty, jako je nezájem rodiny, úzkostná starost o blízkého, výčitky z vlastního selhání a vlastních limitů, nereálná očekávání od sociální služby. Je normální a pro-

spěšné pro všechny strany cíleně rodinu do péče zapojovat. A to už od samého počátku jednání se zájemcem o službu, kde rodina často projevuje prvotní zájem. Rodina nám pomůže získat cenné informace o způsobu života budoucího klienta a ke správnému nastavení poskytování služby, samozřejmě za předpokladu souhlasu budoucího klienta. Napětí, které v rodině často vládne, může celostní přístup sociálního pracovníka k rodině výrazně zmírnit. Řada služeb zavádí tzv. multidisciplinární týmy, které primárně řeší holistické nastavení poskytování služby se zapojením rodiny. Při zahájení služby, v čase přehodnocení poskytování služby nebo v krizových chvílích, se sejde pečující personál, sociální pracovník, zdravotník, vedoucí služby nebo oddělení, klient a jeho rodina a společně řeší, co je třeba. Tento přístup ve službách, kde jej aplikují, významně snížil výskyt stížností z důvodu nereálných očekávání, nastavil příjemné vztahy a spolupráci, kterou potřebuje primárně klient, potom sociální služba a někdy také rodina sama, aby své výčitky uklidnila.

Je normální, že sociální pracovník ještě před příchodem klienta do služby aktivně zjišťuje, jak žil, jakým způsobem se staral o své potřeby, co mu vyhovuje a jak si péči představuje.

Výše píšu, že péče rodin o své členy je normální, od toho rodiny jsou. To neznamená, že péče skončí přechodem seniora do sociální služby. Vhodně k tomu musíme jako sociální pracovníci rodiny vést, nenechat se vmanipulovat do roviny, že teď nic není starost rodiny a vše je povinností služby, protože klient za to platí. Nikdy neplatí náklady za péči o sebe v plné výši. Platí za ubytování a stravování. Za péči o něj poskytuje stát dávku a dotace. Je celá řada příkladných oblastí, na kterých lze spolupracovat ke spokojenosti všech stran, pokud klient souhlasí a rodina má dostatečné schopnosti a časové možnosti. Jednou je péče o finance. Správu osobních financí, úhradu za poskytované služby, stejně tak nákupy potřebných věcí může zajišťovat rodina. Procházky či doprovod při pobytu na čerstvém vzduchu by měly být výhradně v gesci rodiny. Svého blízkého mohou obléknout a vzít ven, třeba i se svačinou a kávou. Přirozená činnost a také aktivizace je prostředkem k přirozené ko-

munikaci o dění kolem klienta. Doprovod k lékaři je dalším příkladem spolupráce a péče o blízkého, kterou senioři velmi vítají. Každý z nás chce, aby ho k lékaři doprovázel někdo blízký, navíc ten na rozdíl od pracovníka v sociálních službách může ve zdravotnickém zařízení poskytnout zdravotníkům adekvátní informace.

Vždy bychom měli v rámci plánované péče hledat alespoň dílčí věci, které si rodina vezme na starost, cíleně je projednat, zapsat do plánu péče a jejich plnění vyžadovat.

S rodinou souvisí i oblast stížností, většinu z nich podávají příbuzní našich seniorů. Stěžovat si je v české společnosti nepsanou normou, nezbyvá, než to vzít na vědomí. Stačí se podívat na sociální síť, nahlédnout do šanonů všech veřejných institucí. Všechny se potýkají s fenoménem doby, který je nedílným průvodcem demokracie. Každý dnes žije v přesvědčení, že má nárok na cokoli a povinnosti žádné. Neberme si to nijak osobně, avšak pracujeme se stížnostmi jako s nástrojem, který může zvyšovat kvalitu služby, pokud se jim věnujeme, hledáme souvislosti a opravdové zdroje nespokojenosti. Nikde není psáno, že každé stížnosti musíme vyhovět, musíme se jí zabývat, umět ji řešit a adekvátně stěžovateli odpovědět.

Normální je, když pobytová služba do péče o své klienty cíleně zapojuje rodinu, kterou vnímá jako sekundárního klienta a přistupuje k ní celostně. Normou je § 855, 857 a 910 zák. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a § 88 písm. h) zák. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a rovněž prováděcí standard 8b) a 8c) vyhlášky.

Normální je přijímat stížnosti jako nástroj pro zvyšování kvality, normální je nevyhovět stěžovateli, pokud k tomu není oprávněný důvod. Podporou pro nás je § 2 zák. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 88 písm. e) a prováděcí standard 7.

Tento článek vyvolá další otázky na pomezí mezi přáním klienta, jeho objektivními potřebami vyhodnocenými odborníky, individuálním přístupem, důstojností a sociálním začleňováním.

Nárok a právo v pojetí klienta není vždy nárok a právo v pojetí lidské důstojnosti a norem. A zopakují slova Radky Janebové: „Jedna ze základních odpovědností sociálních pracovníků se váže ke schopnosti konfrontovat klienta s realitou. Sociální pracovník je mezi těmito mlýnskými kameny, na špičce mezi dvěma miskami vah, ale díky tomu ve své odbornosti permanentně roste.“ ■

Vyřazení uchazeče o zaměstnání z úřadu práce

„Nepříznivým dopadům vyřazení uchazeče o zaměstnání z evidence úřadu práce lze předejít nejen informovaností, bdělostí a aktivní spoluprací uchazeče o zaměstnání, ale i vstřícným přístupem a srozumitelným poučením ze strany úřadu práce.“

Text: Mgr. Milena Zmeškalová, právnička, Kancelář veřejného ochránce práv

Na veřejnou ochránkyni práv se často obrací uchazeči o zaměstnání, kterým hrozí, že budou vyřazeni z evidence úřadu práce, anebo v horším případě ti, kteří již vyřazení byli. Dopady vyřazení mohou být pro uchazeče velmi tvrdé, proto hledají pomoc, aby vyřazení zabránili, případně rozhodnutí úřadu práce zvrátili. Píší nám i sociální pracovníci, kteří potíže svých klientů zachytí zpravidla jako první. Právo na obranu má samozřejmě každý vyřazený uchazeč, nicméně čas vyměřený zákonem v tuto chvíli utíká velmi rychle. Základem budoucího úspěchu ve věci je

včasné odvolání. Stěžejním předpokladem je však přílehavá a nezpochybnitelná právní argumentace. A právě s tou můžete svým klientům vedle advokátů pomoci i vy, sociální pracovníci. Proto přináším alespoň v základech informace, které vám pomohou zorientovat se nejen ve chvílích „hašení požáru“, kdy je klient již vyřazen, ale můžete je využít i ve své každodenní sociální práci a poradenské činnosti. Jsem přesvědčena, že pokud uchazeči o zaměstnání přijmou fakt, že „být na pracáku“ není osobní status ani dovolenkový režim a že evidence vyžaduje určitou míru jejich aktivity a spolupráce s úřadem práce, lze sankčnímu – a uchazečem nespravedlivě vnímanému – vyřazení z evidence předejít.

Úřadu práce České republiky jako uchazeči o zaměstnání po dobu, po kterou jim náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, a v rozsahu nejvýše 3 let též po dobu, po kterou jim tato podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáleží, s tím, že tato doba 3 let se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchod, doba, po kterou podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležela před dosažením věku 55 let, se do ní započítává v rozsahu nejvýše 1 roku, a nezapočítává se do ní jiná náhradní doba pojištění nebo doba pojištění, které

Jaká jsou pravidla evidence uchazečů o zaměstnání u úřadu práce?

Podpora nezaměstnaných ze strany státu je založena na principu dobrovolnosti. Tzn., že zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání i setrvání v ní je dobrovolné. Každý, kdo přijde o práci, se může rozhodnout, jakým způsobem se bude snažit nové zaměstnání získat. Zda si jej vyhledá sám (např. přes inzerát v denním tisku, internet, přátele atd.), nebo požádá úřad práce o jeho zprostředkování. Pokud někdo požádá o zařazení do evidence, deklaruje tím, že má zájem najít za pomoci úřadu práce zaměstnání.

Systém evidence uchazečů o zaměstnání upravuje zákon o zaměstnanosti.¹ Uchazeč o zaměstnání vedený v evidenci může čerpat určité výhody (např. úhradu pojistného na zdravotní pojištění státem², zápočet doby vedení v evidenci pro nárok na důchod po dobu vyplácení podpory v nezaměstnanosti + za další období v evidenci³, možnost absolvovat rekvalifikaci atd.).

Vedle práv má uchazeč o zaměstnání vůči úřadu práce také zákonem stanovené povinnosti. Mimo jiné je to povinnost poskytovat součinnost úřadu práce (např. dostavit se na úřad práce ve stanoveném termínu, projednat ve stanovené lhůtě doporučené zaměstnání aj.), nastoupit do zprostředkovaného zaměstnání, nastoupit na dohodnutou rekvalifikaci, povinnost plnit podmínky absolvování aktivit stanovených v IAP (Individuálním akčním plánu) či jiným stanoveným způsobem spolupracovat s úřadem práce atd. Neplnění těchto povinností brání naplnění účelu samotné evidence, kterým je zprostředkování vhodného zaměstnání co nejdříve, a je zákonným důvodem pro vyřazení uchazeče o zaměstnání z evidence. Mluvíme o tzv. sankčním vyřazení.

se kryjí s dobou, po kterou je osoba vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání; za dobu, po kterou náleží podpora v nezaměstnanosti, se přitom považuje též doba, po kterou se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje z důvodu, že osobě vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání přísluší odstupné, odbytné nebo odchodné.

⁴ Dostupné na <http://formulare.mpsv.cz/okprace/cs/welcome/forms.jsp?NID=EFOKprace.Obcan>

⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2009, čj. 4 Ads 161/2008 - 101, www.nssoud.cz.

¹ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

² Dle ustanovení § 7 odst. 1 písm. e) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je uchazeč o zaměstnání zařazen do kategorie pojištěnců, za které platí pojistné na veřejné zdravotní pojištění stát.

³ Dle ustanovení § 5 odst. 2 písm. a) zákona č. 155/1999 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, jsou pojištění při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastny dále osoby vedené v evidenci

Vyřazení uchazeči o zaměstnání často namítají, že vůbec nevěděli, že mají vůči úřadu práce tu či onu povinnost. Jejich tvrzení ve většině případů vyvrací dokument s názvem *Základní poučení uchazeče o zaměstnání* (dále také „poučení“)⁶, které jim úřad práce předává při první kontaktní schůzce, a seznámení s ním stvrzuji svým podpisem. Stává se, že uchazeči o zaměstnání při první návštěvě úřadu práce nevěnují obsáhlému textu poučení dostatečnou pozornost, a byť ho od úřadu práce obdrží, v budoucnu ho již detailněji nestudují. Přestože úřady práce na svoji obranu argumentují tím, že uchazeč o zaměstnání podepsal poučení a byl tedy se svými povinnostmi prokazatelně seznámen, spatřuji v tomto směru určité rezervy v efektivitě plnění poučovací povinnosti ze strany úřadu práce.

Na tomto místě nastává příležitost pro pomoc sociálních pracovníků. Pokud vás klient po zaevidování na úřadě práce navštíví, doporučuji s ním projít poměrně náročný text poučení s apelem na dodržování základních povinností a zmínit také hrozbu sankce v podobě vyřazení z evidence.

*Základní funkcí, kterou zastává úřad práce, je zprostředkování zaměstnání. K tomuto cíli má veškerá činnost úřadu směřovat. Úřad práce by proto měl pro zajištění této své primární funkce před vydáním rozhodnutí o vyřazení zjišťovat veškeré relevantní okolnosti, které by svědčily pro případné vážné důvody na straně uchazeče, neboť účelem činnosti úřadu práce je zprostředkovat uchazečům zaměstnání, a nikoli je vyřazovat. Tento postup je krajním opatřením, nikoli běžným nástrojem řešení agendy úřadu práce.*⁵

Může se uchazeč o zaměstnání bránit proti vyřazení z evidence úřadu práce?

Pokud úřad práce vyhodnotí, že uchazeč o zaměstnání nesplnil stanovenou povinnost, zahájí správní řízení o vyřazení z evidence a uchazeči o zaměstnání zašle oznámení. Uchazeč se může k zahájenému řízení ve stanovené lhůtě vyjádřit. Když úřad práce shledá, že nastaly zákonné dů-

vody pro vyřazení, uchazeče rozhodnutím z evidence vyřadí. Ten má právo podat proti rozhodnutí *odvolání* u místně příslušné krajské pobočky Úřadu práce ČR ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí o vyřazení. Pokud o odvolání nerozhodne sama krajská pobočka, postoupí ho k rozhodnutí Ministerstvu práce a sociálních věcí (dále „MPSV“). Doplnuji, že přestože podá uchazeč proti rozhodnutí o vyřazení odvolání, hledí se na něho jako na „vyřazeného“ do doby, než bude rozhodnuto jinak. Odvolání v tomto případě nemá odkladný účinek.⁶

Vždy je potřeba hodnotit a řádně se zabývat všemi okolnostmi konkrétního případu. Správní orgány by měly mít k problémům a potížím fyzických a právnických osob co možná největší pochopení a postupovat ve vztahu k nim vstřícně a objektivně.

Vyřazení uchazeči o zaměstnání často namítají, že vůbec nevěděli, že mají vůči úřadu práce tu či onu povinnost.

I když MPSV odvolání zamítne a potvrdí rozhodnutí úřadu práce o vyřazení z evidence, vyřazený uchazeč o zaměstnání má ještě možnost podat *žalobu ke správnímu soudu* (dále také „správní žaloba“)⁷, a to ve lhůtě do 2 měsíců od doručení rozhodnutí.⁸ Pozor, lhůta k podání správní žaloby je prekluzivní a po jejím uplynutí již nelze žalobu podat. Řízení bohužel není osvobozeno od soudního poplatku, který za správní žalobu proti rozhodnutí správního orgánu činí 3 000 Kč. Soud však může za určitých okolností přiznat osvobození konkrétnímu účastníkovi řízení.

Má smysl se úřadu práce omluvit?

Samozřejmě. I právní úprava počítá s tím, že může dojít k nenadálé situaci,

kteří zkomplikuje uchazeči o zaměstnání splnění povinnosti vůči úřadu práce. Pokud tato situace naplní tzv. *vážný důvod*, jehož existenci uchazeč o zaměstnání prokáže, nenastanou sankční následky v podobě vyřazení z evidence. V opačném případě má úřad práce povinnost uchazeče o zaměstnání z evidence vyřadit.⁹

Vážný důvod nestačí pouze tvrdit, uchazeč ho musí prokázat, a to co nejdříve s ohledem na zásadu koncentrace řízení.

Co se rozumí vážným důvodem, stanoví zákon o zaměstnanosti.¹⁰ Výčet vážných důvodů je demonstrativní a zejména tzv. *jiné vážné osobní důvody* jsou poměrně širokým pojmem. Uchazeči o zaměstnání uvádí někdy až úsměvné životní situace, které jim zabránily ve splnění povinnosti vůči úřadu práce. Jaké důvody z těchto namítaných osobních důvodů jsou v konkrétních situacích skutečně považovány za vážné, napovídá poměrně obsáhlá judikatura Nejvyššího správního soudu.¹¹

*Správními orgány by měly být akceptovány situace, ke kterým může běžně docházet a které mohou být umocněny nepříznivou finanční a sociální situací uchazeče o zaměstnání.*¹²

Jaké jsou důsledky vyřazení z evidence?

*Veřejná správa je službou veřejnosti.*¹³ Ve vztazích podle zákona o zaměstnanosti to platí dvojnásob – *správní orgány by se měly snažit nezaměstnanému co nejvíce pomoci v jeho situaci na trhu práce. Institut vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání by měl být používán pouze v případech, kdy jsou nade vše pochybnost splněny podmínky, jež zákon o zaměstnanosti pro vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání stanoví. Vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání totiž představuje velký zásah do sociální sféry takto vyřazeného uchazeče.*¹⁴

Vyřazení uchazeče o zaměstnání z evidence jako sankce za nesplnění povinnosti vůči úřadu práce má dopad na možnost opětovného zařazení do evidence v budoucnu. Délka vyřazení je odvislá od

⁶ Ustanovení § 143 zákona o zaměstnanosti.

⁷ Dle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Pokud není ve zvláštním zákoně stanoveno jinak, je k řízení ve věcech zaměstnanosti příslušný krajský soud, v jehož obvodu má navrhovatel bydliště či se zdržuje.

⁹ Dle ustanovení § 30 zákona o zaměstnanosti.

¹⁰ Vážnými důvody se dle § 5 písm. c) zákona o zaměstnanosti rozumí důvody spočívající např. v nezbytné osobní péči o dítě ve věku

do 4 let; v docházce dítěte do předškolního zařízení a povinné školní docházce dítěte; ve zdravotních důvodech, které podle lékařského posudku brání vykonávat zaměstnání nebo plnit povinnost součinnosti s úřadem práce při zprostředkování zaměstnání; v jiných vážných osobních důvodech, například etických, mravních či náboženských, nebo důvodech hodných zvláštního zřetele aj.

¹¹ Viz www.nssoud.cz.

¹² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 4. 2014, čj. 4 Ads 109/2013 - 28, www.nssoud.cz.

¹³ Ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 7. 2008, čj. 4 Ads 20/2008 - 58, www.nssoud.cz.

¹⁵ Ustanovení § 30 odst. 4 písm. a) zákona o zaměstnanosti.

nesplněné povinnosti. Zákon o zaměstnanosti rozděluje povinnosti uchazeče na ty s lehčí sankcí a s přísnější sankcí za jejich nesplnění. Např. v případě vyřazení z důvodu nesplnění povinnosti oznámit výkon nekolidujícího zaměstnání nejpозději v den zahájení jeho výkonu může úřad práce uchazeče znovu zařadit nejdříve

úřad práce poskytnout dávku mimořádné okamžité pomoci. Ta je určená k řešení akutního stavu nouze dané osoby. Žádost se podává na příslušném kontaktním pracovišti Úřadu práce ČR. O dávku lze žádat opakovaně každý měsíc. Dávka je nenáročná – zda úřad práce žadateli dávku poskytne, závisí na jeho uvážení.

nání nevyžaduje, mařit součinnost tak lze i neúmyslně. Tj. když uchazeči o zaměstnání namítají, že na schůzku na úřadě práce pouze zapomněli, nikoli záměrně nepřišli.

Správní orgány by měly vždy citlivě posoudit situace, ke kterým v lidském životě běžně dochází a které znemožňují uchazečům o zaměstnání dostavit se včas na jednání na úřad práce, přičemž mají zohlednit, zda se nejedná o účelové a úmyslné vyhýbání se povinností uchazeče o zaměstnání a zda se uchazeč aktivně snaží vzniklou situaci adekvátními prostředky řešit.²²

Podpora nezaměstnaných ze strany státu je založena na principu dobrovolnosti. Tzn., že zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání i setrvání v ní je dobrovolné. Každý, kdo přijde o práci, se může rozhodnout, jakým způsobem se bude snažit nové zaměstnání získat.

po uplynutí 3 měsíců ode dne vyřazení.¹⁵ Pokud však uchazeč např. neprojedná doporučené zaměstnání ve stanoveném termínu, odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání, nedostaví se na úřad práce ve stanoveném termínu atd., následky jsou pro něj mnohem tvrdší, neboť pak ho lze znovu na základě žádosti zařadit do evidence až po uplynutí 6 měsíců ode dne vyřazení.¹⁶

Vyřazení z evidence má vliv i na úhradu pojistného na veřejné zdravotní pojištění.¹⁷ Po vyřazení z evidence uchazeč o zaměstnání ztrácí jednu z výše naznačených výhod a přestává být osobou, za kterou hradí pojistné stát. V tu chvíli mu vznikne povinnost hradit pojistné na veřejné zdravotní pojištění v kategorii osob bez zdanitelných příjmů (tzv. OBZP), pokud např. nenastoupí do zaměstnání, nezahájí podnikatelskou činnost anebo není poživitelem invalidního důchodu. Když pojistné hradit nebude, vzniká mu dluh u zdravotní pojišťovny.¹⁸

Jestliže uchazeč o zaměstnání pobírá dávky v hmotné nouzi, v souvislosti s vyřazením z evidence o ně přijde, neboť přestává splňovat jednu z podmínek pro příznávné dávky.

Určité finanční zabezpečení však může získat i osoba vyřazená z evidence. Vyřazenému uchazeči o zaměstnání může

Jaké důvody pro vyřazení z evidence zaznamenala z praxe veřejná ochránkyně práv?

Z podnětů, které jsme obdrželi, vyplynulo, že nejčastějšími důvody pro vyřazení uchazeče o zaměstnání z evidence jsou v současné době *nedostavení se na úřad práce ve stanoveném termínu a zmaření zprostředkování zaměstnání* zpravidla způsobem jednání u pracovního pohovoru. Tato „selhání“ uchazečů o zaměstnání jsou s několika dalšími označována zákonem o zaměstnanosti jako tzv. *maření součinnosti s krajskou pobočkou Úřadu práce ČR*.¹⁹ Za další maření součinnosti považuje zákon o zaměstnanosti také neplnění povinností vůči úřadu práce, i když je uchazeč podle lékařského posudku schopen tyto povinnosti plnit, dále neprojednání doporučeného zaměstnání ve lhůtě stanovené krajskou pobočkou Úřadu práce ČR a také neplnění povinností souvisejících s uznáním dočasné neschopnosti uchazeče o zaměstnání plnit povinnosti uchazeče z důvodu nemoci, úrazu, ošetření nebo vyšetření ve zdravotnickém zařízení.

Jen pro zajímavost doplňuji, že předchozí právní úprava evidence uchazečů o zaměstnání²⁰ účinná do 30. 9. 2004 spojovala maření součinnosti s úmyslem.²¹ Stávající právní úprava již úmyslné jed-

Jak vidno, pravidla pro evidenci uchazečů o zaměstnání jsou jasně daná. Proto uchazečům o zaměstnání nezbytvá, než aby byli bdělí a aktivní. Pokud se z nejrůznějších důvodů nemohou vůči úřadu práce chovat odpovědně, musí existenci těchto překážek tvrdit a prokázat a pokusit se svá práva hájit ve správním, příp. i soudním řízení.

Ambicí článku nebylo postihnout vyčerpávajícím způsobem celou problematiku vyřazování z evidence uchazečů o zaměstnání, nýbrž upozornit zejména sociální pracovníky a ostatní pomáhající profese z nevládního sektoru, jak je důležité klientům poskytovat srozumitelné informace o pravidlech evidence u úřadu práce a jak jim pomoci v případech, že již bylo zahájeno správní řízení o jejich vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání. V některém z příštích čísel se již zaměříme na konkrétní kauzistiku ve vztahu k jednotlivým důvodům vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání.

Na dané téma bude Kancelář veřejného ochránce práv v dubnu 2019 pořádat dva workshopy (v Brně a v Praze) určené zejména sociálním pracovníkům, pracovníkům občanských poraden a nevládních organizací. Více informací a registrační formulář najdete na stránkách www.ochrance.cz v sekci Ombudsmanská akademie. ■

¹⁶ Ustanovení § 30 odst. 4 písm. b) zákona o zaměstnanosti.

¹⁷ V České republice byl zákonem o veřejném zdravotním pojištění zaveden tzv. systém statutárního zdravotního pojištění. Systém je ze zákona povinný pro všechny občany nebo vybrané skupiny populace v určité zemi. Automaticky jsou do něj vtaženy osoby s trvalým pobytem na území ČR dnem jejich narození nebo dnem, kdy zde získaly trvalý pobyt. Základní povinností pojištěnce je tedy

platit pojistné ve stanovené výši a včas.

¹⁸ Dle ustanovení § 8 odst. 5 zákona o veřejném zdravotním pojištění je zdravotní pojišťovna povinna vymáhat na dlužníkovi zaplacení pojistného včetně penále.

¹⁹ Ustanovení § 31 zákona o zaměstnanosti.

²⁰ Zákon č. 1/1991 Sb. o zaměstnanosti.

²¹ Ustanovení § 7 odst. 3 zákona č. 1/1993 Sb. znělo: „Uchazeč o zaměstnání může být z evidence vyřazen, jestliže bez vážných důvodů odmítne nastoupit

do vhodného zaměstnání nebo jestliže úmyslně maří součinnost s úřadem práce při zprostředkování zaměstnání; v těchto případech bude znovu zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání nejdříve po uplynutí doby tří měsíců.“

²² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 4. 2014, čj. 4 Ads 109/2013 - 28, www.nssoud.cz.

Návrh změn v oblasti odměňování pěstounů příbuzenských a profesionálních

Níže uvedený text vznikl na podnět organizací doprovázejících pěstouny a denně řešících rozdílné přístupy státu ke skupinám pěstounů. Je to návrh legislativní změny určený laikům, poslancům, zaznívají v něm tedy termíny, jež teorie sociální práce nepoužívá, avšak je tak srozumitelnější. Zveřejnění zde má za cíl informovat odbornou veřejnost o iniciativě APSS ČR v této oblasti a otevřít širokou diskuzi.

*Text: Mgr. Lenka Šilhánková,
předsedkyně sekce pro náhradní
rodinnou péči APSS ČR
Ing. Daniela Lusková, MPA,
viceprezidentka APSS ČR pro kvalitu
sociálních služeb*

AKTUÁLNÍ SITUACE V OBLASTI NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE A PŘÍBUZENSKÉ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

V současné době je péče příbuzných převažujícím typem náhradní rodinné péče, zejména v případě péče pěstounské, osobní péče poručníka a péče jiné osoby. Z *Analýzy příbuzenské pěstounské péče*¹ vyplývá, že v České republice vyrůstá v náhradní rodinné péči 18 636 dětí (údaj k 31. prosinci 2016). Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí za rok 2017 uvádí 19 262 dětí v náhradní rodinné péči.² Nejvíce dětí bylo na konci roku 2016 svěřeno do péče pěstounské (58,6 %) a do péče jiné osoby podle občanského zákoníku. Zákon tedy upřednostňuje svěřeni dítěte do pěstounské péče nebo jiné péče blízké osoby před osvojením dítěte, pokud by mělo dojít k osvojení dítěte bez souhlasu rodičů (např. z důvodu zjevného nezájmu rodičů o dítě). *Přednost příbuzných a jiných osob blízkých dítěte stanoví občanský zákoník i pro svěřeni dítěte do péče jiné osoby a pro jmenování poručníka dítěti.*

V důvodové zprávě k občanskému zákoníku je uvedeno: „*Institut svěřeni dítěte do péče jiné osoby je určen pro děti, které nemohou být vychovávány vlastními rodiči z důvodů, které budou spíše přechodného rázu a dítě může být vychovááno v širší rodině, případně osobou dítěti blízkou. Na rozdíl od pěstounské péče zde nevzniká*

nárok na dávky pěstounské péče, a proto je třeba dbát na to, aby výživa dítěte byla zajištěna osobami, které mají k dítěti vyživovací povinnost. Jestliže výživné nelze v odpovídající výši stanovit ani rodičům, ani prarodičům, tento institut se nepoužije a je namístě svěřeni dítěte do pěstounské péče.“

Celkově lze potvrdit, že ustanovení občanského zákoníku, která jednoznačně upřednostňují náhradní rodinnou péči příbuzných a dalších osob blízkých dítěti, jsou v praxi naplňována. Příbuzenská pěstounská péče či jiná nezprostředkovaná péče však vykazuje mnoho specifik a odlišností oproti péči o dítě vlastními rodiči a zároveň oproti zprostředkované náhradní rodinné péči. *Příbuznost sama o sobě či blízký vztah k dítěti nezaručuje nejlepší výchovu.*

Za hlavní přínosy příbuzenské pěstounské péče a další nezprostředkované péče jsou považovány *navázaný dlouhodobý vztah* mezi dítětem a příbuzným, znalost a stálost prostředí pro dítě, stálost širších vztahů, zachování rodinné identity a zachování vztahu s vlastním rodičem (neplatí to ovšem vždy, setkáváme se i s vážnými vztahovými problémy v rámci rodiny).

Za hlavní rizika příbuzenské pěstounské péče se považuje *opakování výchovných chyb*, nevhodná péče, nedostatečné výchovné schopnosti pěstounů, dopady selhání vlastní rodičovské péče, nedostatek síly a zdraví, narušené vztahy v širší rodině, utajování závažných informací v průběhu příbuzenské péče.

V případě příbuzenské pěstounské péče je krizové především období dospívání dětí. Mezi nejčastějšími důvody, proč

dochází k předčasnému ukončení příbuzenské pěstounské péče, byly *uváděny výchovné problémy dětí*, resp. nevládnutí výchovy u dospívajícího dítěte, vztahové problémy v rodině (konflikty mezi pečujícími příbuznými a vlastními rodiči dětí) a neschopnost příbuzenských pěstounů poskytnout dítěti adekvátní péči.

V *Analýze současného stavu náhradní rodinné péče v Moravskoslezském kraji*³ byly popsány následující oblasti příbuzenské pěstounské péče:

- kontakty mezi biologickými rodiči dítěte a prarodiči či jinými příbuznými, kteří mají dítě v pěstounské péči;
- neochota obrátit se na doprovázející organizaci s žádostí o podporu;
- zneužívání hmotného zabezpečení pěstounské péče ve vlastní prospěch (nikoliv ve prospěch svěřeného dítěte);
- riziko stejného patologického prostředí u prarodičů, které dítě zažívalo ve vlastní rodině;
- fyzická i psychická náročnost péče pro starší příbuzné;
- konfrontace dítěte se špatným vztahem prarodičů k jeho rodiči.

Nelze opomenout ani skutečnost, že práce s příbuzenskými pěstounskými rodinami má často více charakter „*sanace rodiny*“ (resp. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi v nepříznivé sociální situaci) než služby „doprovázení“ pěstounské péče (tj. odborné služby reagující na specifické skutečnosti spojené pouze s náhradní rodinnou péčí).

Z hlediska nároků na odbornou podporu, dávky pěstounské péče atd. je klíčové, zda bude dítě svěřeno do péče pěstounské, nebo do péče jiné osoby. *Oficiálně je hlavním kritériem pro toto rozhodování schopnost, či neschopnost rodičů hradit výživné a schopnost příbuzných, jež budou o dítě pečovat, dítě vyživovat.* Nepsaným pravidlem však je, že péče jiné osoby je vnímána jako jakási „pojistka“ proti zneužívání dávek pěstounské péče.

¹ Analýza situace příbuzenské pěstounské péče, dostupná na <http://www.pravonadetstvi.cz/dokumenty/ostatni-dokumenty/>

² https://www.mpsv.cz/files/clanky/34376/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf

³ Analýza současného stavu v náhradní rodinné péči v Moravskoslezském kraji. Ostrava: SocioFactor, 2015. 351 s

Dávka pěstounské péče *odměna pěstouna* náleží pěstounům, kteří jsou předky dítěte v přímé linii (prarodiče a prararodiče), pouze z „důvodů hodných zvláštního zřetele“. To se netýká případů, kdy tito pěstouni pečují alespoň o tři děti nebo mají v péči dítě závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupních II. až IV. O přiznání odměny rozhodují krajské pobočky Úřadu práce ČR na základě stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Analýza příbuzenské pěstounské péče zkoumala, jak často je obecními úřady shledán „*důvod hodný zvláštního zřetele*“ pro přiznání odměny. Podle výsledků výzkumu jde průměrně **o 93,2 % případů**. Jen v omezeném počtu případů tedy obecní úřad obce s rozšířenou působností vydá k této záležitosti negativní stanovisko.

KAZUISTIKY Z PRAXE

(záměrně byly vybrány podobné kauzistiky zaměřené na „odměnu pěstouna“)

Rodina 1

Babička (matka matky nezl.) – pěstounka pečuje o nezletilou vnučku z důvodu VTOS matky, otec se na péči nikdy nepodílel. Pěstounka je ředitelkou MŠ, ale z minulosti splácí finanční závazky, **odměna pěstouna přiznána**. Pěstounka plní naprosto bez problémů veškeré povinnosti uložené zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, OSPOD a doprovázející organizací a spolupracuje s provázející organizací. Využívá odbornou pomoc psychologa, respit atd.

Rodina 2

Babička (matka otce nezl.) – poručnice pečuje o nezletilou vnučku poté, co rodiče utekli do zahraničí a nebylo známo místo jejich pobytu, následně VTOS obou rodičů. Poručnice pracuje na směny jako vrátná, nemá finanční závazky, **odměna pěstouna nepřiznána**. Pěstounka plní naprosto bez problémů veškeré povinnosti uložené zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, OSPOD a doprovázející organizací a spolupracuje s provázející organizací. Využívá odbornou pomoc dětského psychologa a respit.

Rodina 3

Teta (sestra matky dětí) – pěstounka pečuje o nezletilou neteř a nezletilého synovce, na péči se podílí také babička dětí. Pěstounka nepracuje, je v insolvenční. **Odměna pěstouna přiznána**. Pěstounka měla v minulosti potíže s plněním povinností uložených zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, OSPOD a doprovázející organizací, odmítala se vzdělávat; nyní vzdělávání plní, podporuje kontakt s matkou dětí, ale velmi problematický je kontakt s otcem synovce, neboť jejich vztah je výrazně zatížen minulostí. Pěstounka spolupracuje s provázející organizací a využívá odbornou pomoc psychologa.

Na těchto příkladech je zcela jasně zřejmé, že odměna pěstouna odchází na finanční závazky klientů v případě rodiny 1 a 3, zatímco rodina 2, která nemá finanční závazky, odměnu pěstouna nedostává.

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR považuje výše uvedený stav za nesprávný a nespravedlivý.

Není možné, aby rizikovní vychovatelé, jakými příbuzenští pěstouni jsou, pobírali stejnou odměnu pěstouna, tj. odměnu „za práci pro stát“, i když v minulosti již selhali, vykazují velká výchovná rizika i u další generace a i když nemají stejné povinnosti jako nepříbuzenští pěstouni.

Níže uvedenými variantami navrhuje narovnat stav s tím, že variantu 1 považujeme za méně vhodnou, protože nepočítá s podporou, a variantu 2 za optimální, neboť nediskriminuje žádného pěstouna a obsahuje intenzivní podporu, jež umožní doškolení rizikových pěstounů, jejich sanaci v průběhu přípravy na pěstounství a zácvek do kontinuální sociální práce. Zároveň zakotvením sankce rizika ztráty části odměny pěstouna zvýšíme motivaci rizikových pěstounů pro spolupráci a snahu o řešení v rámci kontinuální sociální práce.

VARIANTY NÁVRHU ŘEŠENÍ – ODMĚNA PĚSTOUNA

Varianta 1

Navrhujeme rozlišení mezi příbuzenskou a nepříbuzenskou péčí, a to tak, že by v případě příbuzenské péče vznikl nárok pouze na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, a nikoliv na odměnu pěstouna, případně by odměna byla poskytována pouze v případě péče o větší sourozenecké skupiny a děti se závislostí na pomoci jiné fyzické osoby. Příprava pěstouna nebude povinná stejně jako nyní, povinnosti dle zák. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí (povinnost vzdělávat se, udržovat kontakt s rodiči, spolupracovat se SPOD atd.), by byly povinné, jak ukládá současné znění zákona.

Varianta 2 (preferovaná)

Navrhujeme legislativní rozlišení mezi zprostředkovanou a nezprostředkovanou pěstounskou péčí (příbuzenská péče, péče osob blízkých, přechod z hostitelské péče). Navrhujeme stávající stejnou výši odměny pěstouna, ale také stejné povinnosti pro obě nově upravené skupiny. Pěstoun v režimu nezprostředkované pěstounské péče by byl povinen absolvovat intenzivní podporu (např. doškolení, krizovou intervencí apod.) jako náhradu za přípravu pěstounů v případě zprostředkované pěstounské péče, a to do stanovené doby. Do absolvování této podpory by odměnu pěstouna neměl přiznanou (případně přiznanou vratnou zálohou). Povinnosti dle zák. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (povinnost

vzdělávat se, udržovat kontakt s rodiči, spolupracovat se SPOD atd.), by byly povinné, jak ukládá současné znění zákona. *Navrhujeme možnost částečného odebrání odměny pěstouna při prokazatelném neplnění povinností pěstouna.*

ODŮVODNĚNÍ

Stávající stav poskytování dávky státní sociální podpory prakticky bez rozdílu příbuzenského statusu s nejasným posouzením finanční situace (viz kazuistiku) považujeme za nedostatečné. Odměnu pěstouna vnímáme jako společenskou odměnu za péči o cizí dítě, pěstouni jsou „zaměstnanci státu“ a plní povinnost státu postarat se o své občany, která je na ně přenesena institutem pěstounské péče. § 910 občanského zákoníku upravuje vzájemnou vyživovací povinnost předků a potomků. Je zřejmé, že pečující osoba má s péčí o dítě vyšší výdaje, které jsou částečně kompenzovány sociální dávkou „příspěvek na úhradu potřeb dítěte“ (u zdravého dítěte 4 950–7 260 Kč).

Je však pochopitelný postup úřadů, které přiznávají odměnu pěstouna u příbuzných ve snaze zajistit stabilní výchovné prostředí, které by jinak mohlo být ohrožováno finanční nouzí. Není však společensky správné přiznání stejné odměny pěstouna (tedy odměny státu za výchovu

dítěte v minimální výši 12 000 Kč), zvláště když příbuzný pěstoun (resp. pěstoun při nezprostředkované pěstounské péči) apriori neprochází žádnou přípravou ani intenzivní podporou, zpravidla opakuje stejné nedostatky z předchozí nesprávné výchovy potomka a v rámci sociální práce a doprovázení je tak velmi rizikovým vychovatelem ohroženého dítěte.

Proto navrhujeme jako optimální variantu 2, která jednak stanoví podmínky zprostředkované a veškeré nezprostředkované pěstounské péče (pojmy nejsou zákonem zcela ukotveny), jednak podpořil stabilitu výchovného prostředí rovnou odměnou pěstouna za rovných povinností obou skupin. Skupina pěstounů zprostředkovaných prochází náročnou přípravou a řada zájemců ani není po tomto procesu odborníky doporučena. V případě nezprostředkované pěstounské péče pěstoun přijímá roli na základě vztahů s dítětem. Tuto roli přijímá, i přestože by se za okolností zprostředkované péče v řadě případů pěstounem nestal. Součástí řešení musí být finanční a organizační zajištění prvotní intenzivní podpory nezprostředkovaných pěstounů, jež lze řešit zvýšeným prvním příspěvkem na výkon pěstounské péče doprovázející organizací či organizací „post příprav“ krajskými

úřady obdobně jako příprav zprostředkovaných pěstounů.

Účinná sankce za neplnění povinností formou částečného odebrání odměny pěstouna je dostatečným motivem pro aktivní spolupráci s OSPOD a doprovázející organizací (analogicky k pracovnímu právu). Od roku 2013 je prokazatelné, že kontinuální práce doprovázející organizace v souladu s OSPOD má výrazný pozitivní vliv na výchovné prostředí svěřeného dítěte a prospěch celé rodiny.

Zdůrazňujeme, že sankcí za neplnění povinností plynoucí z uzavřené dohody o výkonu pěstounské péče není odebrání dítěte.

CO JE TŘEBA LEGISLATIVNĚ A METODICKY UPRAVIT

V případě varianty 1 je nutné *metodické sjednocení* rozhodování soudů, orgánů sociálně-právní ochrany dětí a Úřadu práce ČR (jednotné posuzování situací pro svěřením dítěte do náhradní rodinné péče, nároku na odměnu pěstouna atd.) a s tím související jasné rozlišení podmínek a důvodů pro svěřením do pěstounské péče nebo do péče jiné osoby.

V případě varianty 2 je kromě předchozího bodu nutná také legislativní úprava zák. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. ■

Kazuistika Markéta

Na počátku roku 2016 jsem byla poprvé pozvána do ženské věznice v Opavě, abych uskutečnila přednášku pro ženy ve VTOS. Cílem bylo přiblížit pozitiva pěstounské péče pro jejich děti oproti ústavní výchově. Spolupráce se daří i dnes, z jedné besedy se v průběhu tří let stalo šest besed. Došlo i k následné spolupráci se ženami ve VTOS, dvěma z nich jsem začala zajišťovat bezpečné asistované kontakty s jejich dětmi přímo ve věznici. Průběžně některým ženám poskytuji odborné sociální poradenství.

Text: Mgr. Monika Durajová, DiS.

Kazuistika zachycuje příběh mladé ženy Markéty, která měla velmi těžké dětství. Se svými třemi sourozenci byla odebrána matce za těžké týrání, umístěna do DD a po osmi letech byla své matce i se sourozenci vrácena zpět. Matka ji naučila

ve 12 letech krást a veškeré překážky v životě řešit násilím. Po návratu z DD domů vystřídala Markéta několik základních škol. Nevyučila se a má jen základní vzdělání. S partnerem, se kterým má dvě děti, žila cca 5 let a zažila domácí násilí, drogy a opět krádeže. Markétě byly v prosinci 2013 odebrány děti z důvodu trestné činnosti a následného nástupu do VTOS. Děti byly svěřeny do péče jiné fyzické osoby, jednalo se o její matku. V červenci 2014 Markéta nastoupila do VTOS. Z počátku pobytu ve VTOS se s dětmi stýkala pravidelně prostřednictvím návštěv a dopisů. Po roce a půl její matka začala návštěvy omezovat. Markéta mě tehdy oslovila a požádala o spolupráci ohledně kontaktů s jejími dětmi. Během posledního roku pobytu ve VTOS jsem jí ve VTOS poskytovala odborné sociální poradenství související s životem po propuštění. Ve spolupráci byla aktivní a zodpovědnou klientkou – hlavní oblasti, které byly obsahem zakázky poskytovaného poradenství, zahrno-

valy odborné vedení při znovuobnovení vztahu s dětmi, které povede k bezpečnému, postupnému přechodu dětí zpět do péče matky, a dále rozvoj rodičovských kompetencí. Markéta byla z VTOS podmíněčně propuštěna dne 21. 2. 2018, přičemž měla soudem uloženu povinnost spolupracovat s probačním úředníkem a také pokračovat v navázané spolupráci s Centrem psychologické pomoci, p. o. Nadále pokračuje ve spolupráci s organizací Rubikon. Markétiny děti byly svěřeny do péče její matky, která jí umožnila bydlet spolu s nimi v jedné domácnosti, díky čemuž s dětmi mohla být v každodenním kontaktu. Ihned převzala o děti veškerou péči, začala se jim věnovat, chodila s nimi do kina, na procházky, učila se s nimi, doprovázela je k lékaři, vařila jim a dělala vše, co bylo potřeba. Od samého počátku Markéta věděla, že na děti nechce tlačit a nutit je k návratu do vlastní péče. Markéta přijala můj návrh a začala i s dětmi navštěvovat psychologku CPP a započala spolupráce na přípravě pozvolného přechodu dětí do její péče. Do čtyř dnů

od propuštění z VTOS začala brigádně pracovat v restauraci jako pomocná kuchařka. Jako klíčová pracovnice Markéty jsem ve spolupráci se sociální pracovnicí OSPOD svolala případovou konferenci zaměřenou na nastavení kontaktů obou dětí s jejich otcem, babičkou a zejména na navržení rámcového plánu a jednotlivých kroků vedoucích k postupnému předání dětí do péče Markéty. Všichni účastníci aktivně spolupracovali a zavázali se svým podpisem, že budou vše domluvené dodržovat. Ovšem otec dětí a babička, která má děti v péči, následně nedodrželi nic, co bylo dohodnuto. Po celou dobu pobytu na svobodě Markéta aktivně spolupracovala s organizací Rubikon, kde jí pomáhali s poradenstvím souvisejícím s oddlužením a také s hledáním stálého zaměstnání. Zúčastnila se ve spolupráci s organizací Rubikon několika výběrových řízení a v měsíci květnu vyhrála výběrové řízení na pracovní místo kuchařky v IKEA. Pracovní místo je na HPP a Markéta má pracovní smlouvu na dobu neurčitou. V průběhu brigády v restauraci si našetřila na kauci pronájmu bytu a od měsíce května bydlí v pronajatém bytě 2 + 1. Z domácnosti rodičů se odstěhovala z důvodu neshod s nimi, jelikož často požívali alkoholické nápoje a byli vůči ní vulgární (a to i před dětmi). Ze strany její matky nebyly vůči oběma dětem nastaveny hranice, babička jim dovolila téměř vše, a proto mezi nimi vznikaly konflikty. Ihned po návratu z VTOS Markéta převzala o obě děti

veškerou péči, zaplatila ve škole dlužnou částku do fondu SRPŠ (babička částku neuhradila), věnovala se jim ve všech oblastech – učení, volný čas, zdraví. Nakupovala pro ně veškeré oblečení, obuv, školní pomůcky, školní brašny a hradila všechny kroužky a poplatky ve škole. Dbala na jejich zdravou a vyváženou stravu, nakupovala ovoce, zeleninu a mléčné výrobky (na rozdíl od babičky, při níž děti stále konzumovaly sladkosti, což se začalo projevovat na jejich zdraví. Dcera má diagnostikovanou částečnou obezitu a syn měl ve stolici červy). Od přestěhování Markéty do podnájmu trávily obě děti 3–4 dny v týdnu i s přespaním v její domácnosti. Od počátku července, kdy začaly letní prázdniny, byly obě děti v její domácnosti téměř nepřetržitě a Markéta hradila veškeré náklady na jejich výchovu a existenci. V polovině prázdnin se zjistilo, že syn se nechce vrátit do domácnosti babičky, protože ta ho fyzicky trestá a sprchuje ho studenou vodou. Informaci potvrdila i druhá babička ze strany otce, které se chlapec svěřil, a současně tuto závažnou informaci Markéta sdělila i sociální pracovnici OSPOD. Na základě domluvy se sociální pracovnicí OSPOD syn už u své matky zůstal. V té době měl syn Markéty problémy s enkoprézou, které od doby, co žije s matkou, přestaly. Dále bylo zjištěno, že babička zanedbávala zdravotní péči dětí. Chlapec měl dva roky neléčenou plíseň na dolní končetině a babička také ignorovala doporučení lékařky docházet

O autorce

V sociálních službách mám 28 let praxe (23 let v Centru sociálních služeb Hrabyně, dříve ÚSP Hrabyně), z toho 8 let na pozici sociální pracovnice. Již pátým rokem působím v oblasti náhradní rodinné péče, konkrétně v Centru psychologické pomoci, p. o., detašovaném pracovišti Poradna pro náhradní rodinnou péči v Ostravě, a to na pozici poradenské sociální pracovnice. Pracuji jak s pěstouny a s přijatými i biologickými dětmi, tak také s žadateli o náhradní rodinnou péči. Lektoruji vzdělávací kluby pro pěstouny, lektoruji v přípravě žadatelů o náhradní rodinnou péči, společně s psychologem vedu přípravu dětí žijících v rodině žadatelů o náhradní rodinnou péči. V rámci své poradenské praxe poskytuji sociálně-právní poradenství, zejména rodinám s dětmi, které procházejí rozchodem soužití rodičů (cochemský model), a také našim klientům. Pracuji již třetím rokem i s ženami ve VTOS ve věznicích v Opavě (poskytování odborného sociálního poradenství, asistované kontakty matek s dětmi, besedy pro matky zaměřené na prospěšnost pěstounské péče jejich dětí oproti péči ústavní, následně poradenství po propuštění z VTOS). Podílím se na tvorbě standardů a metodických postupů v oblasti OSP a SPOD, propaguji náhradní rodinnou péči prostřednictvím besed pro střední a vyšší odborné školy.

na logopedii, a tím zanedbala jeho výslovnost. Dcera byla vůči své matce ze strany babičky manipulována a nebyla na přechod adekvátně připravována. Babička před vnučkou velmi často používala fyzické násilí, dokonce dívku učila řešit spory pouze bitím.

V průběhu spolupráce Markéta absolvovala několik sezení u psychologičky a byla shledána kompetentní převzít děti zpět do své péče. I v případě, že selhala a byla ve VTOS, disponuje potřebnými schopnostmi a dovednostmi a lze konstatovat, že došlo k nápravě a je silně motivovaná k péči o děti. Markéta, vzhledem ke své anamnéze, kdy její vlastní rodiče v péči o ní selhali a byli pro ni zdrojem ohrožení, neměla příležitost zažít adekvátní rodičovský vzor a minulost je pro ni zdrojem ohrožení, pocitu selhání a snížené sebehodnoty. Orientovala se na to, aby v rámci druhé šance nabídla svým dětem bezpečné zázemí a blízký mateřský vztah. Absolvovala na vlastní žádost psychologické vyšetření, které bylo zaměřeno na zmapování charakteristik její osobnosti. Bylo zjištěno, že Markéta disponuje rozvinutou empatií, citlivostí, je orientována prosociálně, je schopna sebenáhledu a tyto vlastnosti reálně uplatňuje ve vztahu k dětem.

Jako klíčová pracovnice jsem byla facilitátorem u kontaktů matky s dětmi ve věznicí a měla jsem k dětem vybudovaný důvěrný vztah, a proto jsem byla požádána příslušným OSPOD, abych se vyjádřila k aktuálnímu vztahu mezi matkou, babičkou a jejími dětmi. S dětmi jsem pracovala za přítomnosti matky i odděleně. Prostřednictvím technik pozorování, rozhovoru a Karet moře emocí jsem zmapovala vnímání situace v rodině ze strany dětí. Ze získaných informací bylo patrné, že obě děti vnímají jako součást svého nejbližšího rodinného systému jak babičku, která o ně přechodně pečovala, tak matku. Ze získaných poznatků u obou dětí bylo patrné, že aktuální situaci v rodině, kdy nejsou jednoznačně určeny role pečujících osob, prožívají jako zátěžovou. Z jednání dětí nebylo patrné, že by byly na přechod do péče matky ze strany babičky adekvátně připravovány. Markéta po celou dobu spolupráce aktivně pracovala na znovuoobnovení bezpečného vztahu s dětmi, byla v tomto směru zodpovědná, proaktivní a její jednání dokládala schopnost orientace především na potřeby dětí. Děti se v její přítomnosti chovaly spontánně, vyhledávaly její fyzickou blízkost, respektovaly její vedení. Matka pro ně představovala zdroj péče, laskavosti a nastavování hranic.

Na konci září 2018 Markéta podala návrh k Okresnímu soudu o svěřeni dětí do své péče a v listopadu 2018 jí byly obě děti do péče svěřeny. Markéta žije řádný život a chce, aby obě děti poznaly z její strany bezpečí, jistotu, lásku a dobrou výchovu s nastavením řádných hranic. Přeje si, aby v ní měly její děti dobrý příklad a aby pro ně byla dobrou matkou, která jim poskytne bezpečnou náruč. Se svojí matkou se nestýká a ani její syn netouží babičku vidět. V případě, že dcera projeví zájem vidět babičku, nebrání jí v tom.

S Markétou jsem uspořádala besedy pro studenty oboru sociální práce na VOŠ sociální a její příběh používám jako příklad dobré praxe – nenálepkovat, dát klientovi druhou šanci, neodsuzovat. Markéta na základě svého příběhu studentům sděluje, že nikdy dříve nevěřila, že sociální pracovník může pomoci, ale nyní tomu už věří. Jako dítě ji odebrala sociální pracovnice z dětského domova, kde byla spokojená, a odvezla ji zpět k rodičům, její děti byly také odebrány sociální pracovníci a v prvním roce ve VTOS bojovala také se sociální pracovníci ve věznicí.

VIJÁDRĚNÍ MARKÉTY

Jmenuji se Markéta Anyaliová a jsem klientkou paní Durajové. Tak, jak má sociální pracovnice uvedla, spolupracujeme spolu už od roku 2016, kdy jsem se poprvé účastnila její besedy ve VTOS. Byla jsem právě ve fázi, kdy u mě docházelo ke značné seberealizaci a chtěla jsem udělat maximum pro to, abych využila každou možnost ke změně. Jak už sociální pracovnice zmínila, měla jsem velmi silnou nedůvěru ke všem sociálním pracovníkům. Tehdy jsem řešila i problém se svou matkou, která mě neustále chtěla omezovat v kontaktu s mými dětmi, a i když jsem zkoušela docílit jejich návštěv různými způsoby, bylo to z její strany bez odezvy. Byla jsem, jak se říká, na rozcestí, které pro mě bylo opravdu velmi složité. Strašně moc mi záleželo na tom, abych si svůj vztah s dětmi udržela a i to málo po mém propuštění nenarušila, protože se velice dobře umím vcítit do jejich situace, kterou jsem jako dítě zažívala podobně. A proto jsem se rozhodla své zaujetí a nedůvěru potlačit a nejprve formou dopisu oslovit Centrum psychologické pomoci, konkrétně mou současnou sociální pracovnici. Byl to velice dlouhý dopis, kde jsem začala psát celý svůj příběh, a ani nevím, proč vlastně. Jen vím, že jsem prostě nemohla přestat, dokud jsem to ze sebe nevypsala. Když jsem dopsala dopis, tak jsem měla zvláštní pocit úlevy. Jako by ze mě vše spadlo. Říkala jsem si, ať už to dopadne jakkoliv, aspoň jsem to zkusila. Po nějaké době mi přišla

od sociální pracovnice odezva, kde mi přislíbila, že za mnou přijede. Vůbec jsem nevěděla, co od prvního setkání mám čekat, a ani jsem si od toho nic neslibovala. Při prvním setkání a z toho, jak se ke mně sociální pracovnice chovala (a hlavně jak mě vnímala a poslouchala), jsem cítila, že bych konečně mohla najít pomoc. Nejdůležitější v tom prostředí VTOS (a i vlastně pro mě celkově) bylo to, že mi neslibovala něco, co sama nevěděla, jak bude. Cítila jsem z jejího jednání, že mě neodsoudila za to, jaká jsem byla a kde jsem se právě nacházela, ale soustředila se společně se mnou na mé děti. A přesně tohle jsem potřebovala. Když jsem odcházela z návštěvy, byla jsem plná dojmů, naděje, ale i zmatenosti z toho, že jsem stále nemohla uvěřit, že bych snad poprvé v životě našla tu správnou pomoc a podporu. Navíc jsem během návštěvy zjistila, že je možnost zařídít asistované kontakty s dětmi přímo ve věznicí, konkrétně, že by mi sociální pracovnice děti vozila, což pro mě bylo něco, s čím jsem ani nepočítala a nedoufala jsem, že by opravdu někomu zaleželo na tom, abych mohla se svými dětmi být. Po zbytek mého času ve VTOS jsem byla se sociální pracovníci v kontaktu pravidelně. Vozila mi děti pravidelně na návštěvy (jednalo se o asistované kontakty) a hovořily jsme o tom, co mě bude čekat po mém propuštění. Začala jsem si k ní budovat zvláštní vztah, který pro mě byl zkouškou důvěry a z mé strany byl stále opatrný a křehký. A i když jsem stále tohle všechno vnímala, byla přesto právě ona první, komu jsem hned volala, když jsem potřebovala vyřešit nějaký problém, ať už se jednalo o mé děti, nebo o mou matku, která když viděla, že se mám o koho opřít, začala dělat ještě větší problémy. A ty se i po mém propuštění dál stupňovaly. Sociální pracovnice mě nikdy neodmítla, ani neřekla, že si to mám vyřešit sama, a vždy se mi snažila pomoci. Když nebylo v její kompetenci pomoci, aspoň mě odkázala na další, následnou pomoc, a toho jsem si strašně vážila a vážím. Je to sociální pracovník, ale hlavně lidská osoba, která mě nebrala jako pořadí nebo jen klienta, ale dávala do toho srdce a cit. Můžu říct, že tenhle lidský přístup změnil můj negativní pohled na sociální pracovníky a jejich práci. Po mém propuštění započala naše spolupráce na budování vztahu s dětmi a pro mě to byla úplně nová etapa života, kde jsem se cítila být silnou zejména tím, že na to nejsem sama. Začala jsem díky sociální pracovnici poznávat i zbytek kolektivu Centra psychologické pomoci, kde jak mně, tak i mým dětem byla poskytnuta psychologická pomoc. Hlavně jsem se tam snad od začátku cítila jako v rodině, kde

je vám každý ochotný naslouchat a společně hledat řešení. Od mého propuštění z VTOS až doposud se stala spousta událostí, které nebyly opravdu snadné, a popravdě a upřímně můžu říct, že bych bez pomoci sociální pracovnice svoji situaci řešila těžko. Když mi moje vlastní matka dělala psychické stresy ohledně dětí a různě se mě snažila zastrášovat, vždy mi sociální pracovnice poradila jak odborně, tak i jako člověk a dodala mi odvahu jít dál. Přirovnala bych to k tomu, jako když se dítě v dětství učí běhat – chodit už sice umí, ale aby se rozběhlo, musí cítit jistotu a oporu. A tu já ve své sociální pracovnici mám. Můj celkový plán předtím, než jsem ji poznala, byl dostat se na svobodu a za každou cenu dostat své děti do péče a žít už jen s nimi. Jenže víte co? Díky tomu, že mám konečně opravdovou podporu, se nechci spokojit jen s tímto a začala jsem konečně pociťovat i jiné emoce než jen strach, nedůvěru a podezřívání. Začala jsem mít chuť do života. Chci se osobnostně rozvíjet a učit se stále něco nového. Začala jsem dělat autoškolu, podala jsem si přihlášku na dálkovou formu studia, dodělám si maturitu na střední sociální škole a mám chuť nasávat všechno, co mi může život nabídnout. Člověk by možná řekl, že jsou to normální věci – a ano, jsou –, ale pro lidi, kteří vyrůstají v normálním prostředí, kde to vidí jako normu a kde je podporují. Já tohle ale neměla kde čerpat, dokud jsem nepotkala svoji sociální pracovnici. Začala jsem se s ní účastnit besed na vysoké škole, kde jsem měla velké obavy z toho, co mě čeká. Jestli mě posluchači přijmou a neodsoudí za můj předchozí život, ale zároveň jsem se cítila bezpečně a silná po boku sociální pracovnice. A když byla zpětná vazba studentů pláč dojetím a potlesk, byla jsem z toho úplně vykolejená a nevěděla jsem, jak mám reagovat, protože jsem nic takového neznala. Za posledních jedenáct měsíců, co jsem z VTOS venku na svobodě, je opravdu hodně toho, co jsem zažila, a tak okrajově to už nastílna sociální pracovnice. A mně se vlastně už ani nechce vracet k tomu špatnému, protože pro mě je teď důležité, že můžu usínat se svými dětmi a mít práci, která mě baví. Dokonce jsem poznala i lásku, zamilovala jsem se do člověka, který mě zná už dlouho a tak nějak vždy věděl o všem, co se kolem mě děje. Když bych to měla shrnout, jsem spokojená a hlavně odhodlaná zažívat snad už jen to dobré. A i když vím, že ne každý den je hezký, tak pro mě hezký je, už jen proto, že mám kolem sebe lidi, kterým na mně opravdu záleží, a to je pro život hodně důležité. ■

Sociální pracovník a vůle klienta

V sociálních službách zažíváme s klienty nejrůznější příběhy. Vidíme, které rodiny se na péči o blízkého s námi podílejí, vidíme, které rodiny se se svojí objektivní i neobjektivní neschopností postarat se o blízkého nevyrovnaly a terorizují personál ve snaze „postarat se“. Profesionálové v sociálních službách se léta učí akceptovat starého člověka nebo klienta s demencí jako bytost, která o svém životě má právo rozhodovat. Jde to ztuhla, opakování je však matka moudrosti, tak se to daří. Od roku 2014 máme v účinnosti nový občanský zákoník, který vymezuje práva a povinnosti opatrovníků. Přesto rodiny a opatrovníci mají za to, že právě oni mají právo rozhodovat o druhém člověku bez ohledu na jeho přání, ve jménu jeho „blaha“, mnohdy motivovaného válkou mezi příbuznými nebo finančním ziskem.

Text: Ing. Daniela Lusková, MPA, viceprezidentka APSS ČR pro kvalitu sociálních služeb

Na motivy kazuistiky Bc. Vendulky Harapesové, sociální pracovnice G-Help, z.ú., Kouřim

V nedávné době nastala situace, doslova kauza, zvláště hodná zřetele redakční rady Listů sociální práce. Kauza paní Milušky, jež otrásla celým kolektivem domova pro osoby se zvláštním režimem v Kouřimi.

Paní Miluška žila léta se synem, který se o ni staral, poté pobyla v jednom zařízení v Praze a následně se přestěhovala do Kouřimi. V rámci sociální práce bylo provedeno sociální šetření a prověřena vůle paní Milušky přestěhovat se a žít v zařízení sociálních služeb. Stav klientky byl přiměřený ranému stadiu Alzheimerovy choroby, částečně vnímala svůj psychický stav, pečovala o sebe. Velmi brzy se v domově zadaptovala, zúčastňovala se naprosto všech činností, počínaje ráno asistovanou snídaní, kterou si klienti sami chystají a vybírají, přes nácik chůze až po nejrůznější volnočasové aktivity.

Paní Miluška má kromě syna i dceru. Personál domova se velmi brzy stal „vrbou“, kdy si dcera s manželem stěžovali na nespolehlivost svého bratra, jeho špatnou péči atd. Syn se o maminku staral v minulosti, i v době pobytu paní Milušky v domově, vyřizoval za maminku případné právní záležitosti v rámci jejího přání na základě plné moci. Dcera paní Milušky poté náhle podala soudu návrh na omezení svéprávnosti maminky a převedla její důchod na sebe jako na zvláštního příjemce. Zároveň začala naléhat na ukončení smlouvy o poskytování služeb a zajištění další služby stejného druhu u jiného poskytovatele. Nutno zmínit, že ze strany paní Milušky nebyly zaznamenány žádné známky nespokojenosti se službou, naopak paní velmi prospívala. Nesla však negativně nátlak dcery (změny velmi

špatně snáší a v krátké době jich zažila poměrně dost).

Sociální pracovnice tedy reagovala na vzniklou situaci, kdy zaznamenala nesoulad přání klientky s přáním rodiny, a svolala schůzku s cílem najít vhodné řešení pro paní Milušku, jež zcela zřetelně projevovala své přání v zařízení setrvat, a to dokonce i písemnou formou. Tuto skutečnost nechtěli dcera a zeť akceptovat. Ani se nepokusili mamince vysvětlit rozumné důvody, proč trvají na jejím stěhování jinam. Zeť paní Milušky vystupoval velmi agresivně, slovně napadal personál, obviňoval ho z manipulace klientkou, bez zneužívání příspěvku na péči apod. Schůzka nejenže nepřinesla pro paní Milušku žádné řešení, ale vyvolala další sled nepříjemných událostí s dopadem na poskytovatele. Přicházela stížnost za stížností a kontroly orgánů státní správy.

Dcera se v té době ucházela o opatrovnictví maminky. Patrně nebyla ještě soudem poučena o povinnostech opatrovníka. A poučení sociální pracovnice maminky nebrala v potaz, přestože sociální pracovnice své povinnosti dostala a apelovala nejen na zdravý rozum, přirozenou lidskou snahu vyhovět přání blízkého člověka, ale zejména edukovala dceru o § 467 zák. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jenž stanoví opatrovníkovi tyto povinnosti:

„Opatrovník při plnění svých povinností naplňuje opatrovancova právní prohlášení a dbá jeho názorů, i když je opatrovanec projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání, soustavně k nim přihlíží a zařizuje opatrovancovy záležitosti v souladu s nimi. Není-li to možné, postupuje opatrovník podle zájmů opatrovance.“

„Opatrovník dbá, aby způsob opatrovancova života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním opatrovancovým představám a přáním.“

V následujícím období se dostavila do zařízení policie a začala vyšetřovat trestní oznámení zetě paní Milušky na omezování osobní svobody klientky ze strany poskytovatele sociálních služeb. *Při vyšetřování byly využity všechny podrobné záznamy sociální práce, zejména průběžné prověřování vůle klienta, zápisy z multidisciplinárních týmů, zvukové nahrávky ze setkání.*

Navzdory všem snahám i trestnímu oznámení syna paní Milušky na svou sestru obdržel poskytovatel sdělení dcery o termínu vyzvednutí matky a jejím přestěhování do dalšího zařízení v Praze. Ze strany sociální pracovnice padla otázka, jak je možné, že je domluven termín uzavření smlouvy s novým poskytovatelem, aniž by proběhlo sociální šetření pražského poskytovatele. Aniž by si nový poskytovatel zjistil údaje o nové klientce, na základě kterých by vybral vhodné lůžko a nastavil prvotní plán péče o ni. Aniž by klientku viděl a v neposlední řadě, aniž by byla řádně vypovězena smlouva se stávajícím poskytovatelem. Vedení domova tedy kontaktovalo pražské zařízení, které sdělilo, že na sociální šetření mimo Prahu nejezdí a stačí jim informace dcery.

V inkriminovaný den skutečně dorazila dcera s manželem a převozovou sanitkou. Sociální pracovnice přivolala Policii ČR, kriminalistům se paní Miluška osobně, srozumitelně a smysluplně vyjádřila, že zařízení opustit nechce. Dcera neváhala ani před policisty okázale maminkou manipulovat a tvrdit jí, že jedou na výlet, který jí doporučil psychiatr. Policie ČR na místě intervenovala, společně s vrchní sestrou ověřili u ošetřujícího lékaře,

že žádný výlet nedoporučuje. Dcera následně volala rychlou záchrannou službu s požadavkem na vyšetření matky. Závěrem vyšetření bylo, že ani lékař záchranky nedoporučuje žádné výlety a uvedl toto do své zprávy.

Paní Miluška je zatím stále v Kouřimi a trvá na svém dožití tam. Sociální pracovnice čeká na to, jestli soud ustanoví opatrovníkem dceru, jež nyní neplatí úhradu ani za ubytování a stravování paní Milušky, ani za péči. *Veškeré informace o událostech související s paní Miluškou sociální pracovnice soudu předala, informace však zatím neobdržela žádné.*

Z UVEDENÉ KAUZY PLYNE NĚKOLIK POUČENÍ:

1. Je nanejvýš nutné provádět podrobné, úplné sociální šetření se zaměřením na *zjišťování vůle klienta*, zjišťování jeho souhlasu s pobytem v zařízeních sociálních služeb. Nestačí prostá dohoda s příbuznými ve jménu „blaha“ člověka. Sociální pracovník je povinen prověřit všechny okolnosti tak, aby *ochránil lidská práva a zabránil uzavření smlouvy s klientem, pokud si péči poskytovatele sociálních služeb nepřeje nebo alespoň aktivně nesouhlasí*. Mimo jiné tím zabránil také vzniku vážně míněného nesouhlasu s poskytováním sociální služby.

2. *Sociální šetření musíme provádět osobně*. Každá služba by měla mít přiměřený územní rádius, ve kterém sociální šetření provádí osobně. Doporučuje me 60–80 km. Pakliže je žadatel o sociální službu mimo tento rádius, *musí si zajistit objektivní posouzení nezávislým sociálním pracovníkem*. Tím není nikdo z rodiny a není jím ani sociální pracovník zdravot-

nického zařízení, jenž má snahu předat klienta sociální službě a uvádí klamné informace o jeho stavu (v případě, že je klient ve zdravotnickém zařízení). Sociální pracovníci se v rámci součinnosti musí domluvit na provedení sociálního šetření kolegy z jiné služby v místě pobytu žadatele nebo se sociální pracovníci obecního úřadu.

3. Dobrou praxí v sociálních službách jsou rozmáhající se *multidisciplinární týmy, které společně s klientem objektivně posoudí prospěch klienta a naplnění jeho přání*. Důkazy opřené o multidisciplinární tým, výpovědi spektra pečujících odborníků, mají svoji velkou váhu, větší než úsudek jednotlivce. Tato uskupení se využívají pro řešení celého spektra problematiky péče o klienta, počínaje správným nastavením individuálního plánu a zhodnocení jeho účinnosti. Mimořádně se hodí i v případech popsanych v kazuistice.

4. Je nutné ve smlouvách sjednávat *výpovědní lhůty*. Obecným územ je nejméně 2 měsíce při výpovědi ze strany poskytovatele a 2 týdny ze strany klienta. Samozřejmě, že lze sjednat ukončení smlouvy také dohodou. V případech, o jakém hovoří kazuistika, může vyžadování výpovědní lhůty napomoci získání času k řešení klientovy situace. Poskytovatel má poté *právo se domáhat plnění smlouvy*, tedy minimálně platby za služby, které měly být klientem odebrány.

5. V této kauze se potvrdilo, jak je důležité vést průběžné záznamy nejen o péči o klienta, ale také o související sociální práci. *Dokumentace je poté nesporným důkazem o správném postupu poskytovatele v jeho základní činnosti dle zák. 108/2006 Sb., o sociálních službách, kdy je poskytovatel ze zákona povinen poskytovat pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí*.

6. Za všech okolností *musí mít sociální pracovník na zřeteli práva klienta; právě sociální pracovník je nositelem důstojnosti klientů*, o něž se stará. Sociální pracovník musí zcela ovládat kontext lidských práv ve vztahu k sociálním službám a oblast práv a povinností opatrovníků tak, aby chránil klienta. Pokud není činnost opatrovníka v souladu, musí objektivně informovat soud a další potřebné instituce a za každou cenu se snažit o to, aby vůle klienta byla respektována. Stejně tak je třeba uplatnit všechny právní kroky vedoucí k naplnění práv a povinností ze strany klienta plynoucí ze smlouvy a ze zákona, tedy takové kroky, aby úhrada za stravování, ubytování a péči byla uhrazena. ■

Česká sociální práce prestiž nikdy nezíská

Občas se jako jeden z argumentů na podporu zákona o sociální práci objevuje, že by zvýšil prestiž sociální práce. Příslušníkům profese by měl mimo jiné přinést vytouženou dobrou pověst a uznání ze strany veřejnosti a politiků. Tento argument stojí na následujícím předpokladu: bude-li zákonně definována sociální práce, klienti, odborná způsobilost, profesní etika a registr či profesní komora, získají tak příslušníci profese díky zákonně garantované kvalitě výkonu společenské uznání podobně jako lékaři, učitelé či psychologové. Domnívám se, že se jedná o předpoklad mylný a že takto sociální práce společenskou prestiž nezíská nikdy. Naivita tohoto očekávání plyne z nedostatečné reflexe sociálně-politicko-ekonomického dění ve světě, které zásadním způsobem ovlivňuje sociální práci (více viz např. Chytil, 2007; Keller, 2011).

Text: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D., odborná asistentka, Ústav sociální práce, Univerzita Hradec Králové

Sociální pracovníci nepostřehli, že časy k získání prestiže již pominuly. Získat prestiž bylo možná reálné pro sociální pracovníce v kapitalistických zemích poválečných let, kdy existoval společenský konsensus mezi státem a kapitálem, že cílem sociálního státu je solidárně kompenzovat negativní důsledky fungování trhu. Sociální práce byla jedním z nástrojů, který v tomto období plnil sociálně ochrannou funkci. Zaměřovala se zejména na situace, kdy lidé neuspěli na trhu práce, a byla tehdy poměrně úspěšná, protože disponovala adekvátními prostředky pomoci. Právě výsledky při práci s klienty jsou jedním z předpokladů uznání profese jak ze strany klientů, tak společnosti.

Od 70. let 20. století se situace začala rapidně měnit. Světová ekonomická recese způsobila, že kapitálu začaly klesat zisky, a tak s pomocí globalizace inicioval zánik poválečného keynesiánského kapitalismu a zároveň nástup nového politického systému běžně označovaného jako neoliberalismus. Sociálně ochranná politika postavená na intervencích do trhu v zájmu znevýhodněných, na sociálních právech a solidaritě byla nahrazena modlou volného trhu jako svatého mechanismu, který vyřeší všechny sociální problémy, politikou nápravy vyloučených a radikálním individualismem spojeným s ideou, že každý si za své problémy může sám a jako takový nese odpovědnost i za jejich řešení. Tento hodnotový veletoč ovlivnil i fungování sociální práce, její naděje na úspěch při řešení sociálních problémů a prestiž ve společnosti. Jakým způsobem se tak stalo, popíši na změnách ekonomické a sociální politiky níže.

ZMĚNY V EKONOMICKÉ POLITICE STÁTU A DOPADY NA SOCIÁLNÍ PRÁCI

Globalizace umožnila kapitálu transformovat se na nadnárodní korporace bez odpovědnosti k národním státům a jejich občanům. To vedlo ke snížení příjmů do rozpočtů států (daní a dalších odvodů), čímž byly oslabeny i státy samotné. Časy, kdy firmy na základě konsensu solidárně přispívaly do veřejných rozpočtů, pominuly. V neoliberalismu funguje mechanismus solidarity opačně. Jsou to naopak státy, které jsou zdrojem příjmů pro soukromý sektor. Ten parazituje na veřejných

neziskové má nadále řídit sám (Harvey, 2005). I ty se ovšem mají podřizovat mechanismům trhu. To v praxi znamená, že by služby sociální práce měly mezi sebou soutěžit o zákazníky, kteří by si měli platit nejvyšší a nejlevnější služby. Efektivita organizací by měla být podpořena novou formou manažerismu postaveného na standardizovaných postupech a jejich direktivní kontrole. Vzhledem k tomu, že zisky putují do soukromého sektoru, zatímco veřejné výdaje nese stát, je třeba tyto výdaje co nejvíce osekávat. Proto se stávají mantrou neoliberálních států úspory, a to zejména do sociální sféry. V České republice nejsou ani tak problémem škrtky, jako spíše dlouhodobé podfinancování systému sociální ochrany.

Dopady ekonomické politiky do praxe sociální práce jsou poměrně fatální. Nárůst chudých, podfinancování a přetíženi vedou ke snižování kvality práce, k enormní únavě sociálních pracovníků a jejich neochotě dělat něco jiného než případovou práci. Sociální práce se již neorientuje na zlepšení situace klientů, ale na úsporu zdrojů a prokazování

Neziskové organizace pověřené poskytováním služeb jsou tak vytíženy vzájemnou konkurencí, že není čas ani odvaha prosazovat práva klientů. Konkurence mezi organizacemi může vést k poskytování služeb primárně nikoliv těm, kteří to potřebují, ale těm, kteří mají největší naděje na dobré výsledky.

statcích, kdy jsou zdroje z veřejných rozpočtů využívány ve prospěch určitých zájmových skupin na úkor daňových poplatníků (Švihlíková, Tejkl, 2017:42). Nejtypičtějším příkladem přesměrování veřejného majetku do soukromých kapes je privatizace veřejného vlastnictví (vody, nerostných surovin, veřejné dopravy, telekomunikací apod.). V sociální oblasti je příznačné, že do soukromých rukou se dostávají pouze ziskové služby (např. soukromé penzijní fondy, sociální bydlení, péčovská péče, domovy pro bohaté seniory), zatímco neziskové zůstávají na krku státu.

Klíčovým úkolem ekonomické politiky státu je zpřístupnit kapitálu ty oblasti, které jsou nositelem zisku, zatímco

vlastní efektivitu. Neziskové organizace pověřené poskytováním služeb jsou tak vytíženy vzájemnou konkurencí, že není čas ani odvaha prosazovat práva klientů. Konkurence mezi organizacemi může vést k poskytování služeb primárně nikoliv těm, kteří to potřebují, ale těm, kteří mají největší naděje na dobré výsledky. Část nelukrativních či „problémových“ klientů pak systémem propadne, protože by mohli ohrozit ukazatele efektivity. Důraz na standardizované postupy v sociální práci vede k devalvaci odborných kompetencí sociálních pracovníků. Sociální práce se posouvá od reflexivní, hodnotově založené práce k rutinním praktikám, u nichž není prostor pro užívání odbornosti. V době standardizace již není třeba

Sociální práce se posouvá od reflexivní, hodnotově založené práce k rutinním praktikám, u nichž není prostor pro užívání odbornosti. V době standardizace již není třeba kvalifikovaných sociálních pracovníků, protože dílčí úkoly zvládnou úředníci, kteří znají požadované postupy.

kvalifikovaných sociálních pracovníků, protože dílčí úkoly zvládnou úředníci, kteří znají požadované postupy. Ústup od profesní odbornosti hezky dokládají tlaky politiků a manažerů na snižování požadavku vzdělání na středoškolskou úroveň. Fakticky dochází k eliminaci sociální práce z některých tradičních oblastí.

ZMĚNY V SOCIÁLNÍ POLITICE STÁTU A DOPADY NA SOCIÁLNÍ PRÁCI

Další funkcí neoliberálního státu je pacifikovat lidi, aby se nebouřili proti nízkým mzdám, prekarizované práci či nedostupnému bydlení. Tomuto účelu dobře slouží sociální politika, která ztrácí ochrannou funkci a získává funkci nápravnou. Pomoc státu již není postavena na sociálních právech každého občana, ale začíná být podmiňována plněním povinností ve vztahu k trhu práce (Wacquant, 2012). Tento systém, kdy je dávková pomoc podmíněna prací, se označuje jako workfare. Zpravidla zahrnuje povinnost veřejné služby, intenzivní kontrolu nezaměstnaných, systém udávání a trestů za zneužití systému, dohled nad využíváním sociálních dávek a shromažďování osobních až intimních údajů o žadatelkách (mezi chudými dominují ženy). Všechny žadatelky o pomoc jsou a priori považovány za podezřelé ze snahy zneužívat dávky a je s nimi nakládáno jako s vinnými, dokud nebude prokázána jejich nevina (Mertl, 2017).

Sociální práce hraje ve fungování sociální politiky zásadní roli, protože jejím úkolem je prošetřovat vinu klientek, motivovat je k větší snaze uplatnit se na trhu práce a sankcionovat je v případě selhání. Zejména motivování se stává pikantním úkolem, když je lidem, kteří se v důsledku nejruznějších forem diskriminace ocitli mimo trh práce (mají děti, handicap

či špatnou barvu kůže), vyčítáno, že se málo snaží. Sociální pracovnice pak stále více selhávají, protože jim neoliberální stát nedává k řešení sociálních problémů adekvátní prostředky. Chudobu, bezdomovství či hlad nelze řešit poradenstvím. Sociální práce se v neoliberálním státu tiše přerodila do kontrolní profese, která dohlíží nad osobní odpovědností klientů být dobrými podnikateli se sebou samými. Pokud klienti selžou, jsou hledány příčiny v jejich osobních nedostatcích, nikoliv ve strukturálních příčinách, jako jsou nízké mzdy, diskriminace, nedostatečná institucionální podpora v péči o děti či nedostupné bydlení. Vina je přičtena obětem.

Sociální pracovnice by měly přestat snít o prestiži a místo toho se zaměřit na závazek ke svým klientům. A právě tomu by mohl napomoci zákon.

ZÁVĚR

Za situace, kdy je sociální práce redukována na sadu procedurálních postupů, kdy se profesní odbornost dokonce stává nežádoucí, kdy je sociální práce eliminována z některých tradičních oblastí, kdy se stává bezmocnou, protože nemá adekvátní nástroje řešení, kdy se transformuje do moralizující a kontrolní aktivity ve službách státu, působí snaha o budování prestiže tragikomicky. Žádný zákon sociální práci prestiž nedodá, protože v pomoci není úspěšná, a kontrola, jak ukazuje příklad policie, zdrojem prestiže nebývá.

Navíc zrcadlí nízký status svých klientů. Slouží společenským „lůzrům“ a „parazitům“, a jako taková se těžko dočká společenského uznání.

Sociální pracovnice by měly přestat snít o prestiži a místo toho se zaměřit na závazek ke svým klientům. A právě tomu by mohl napomoci zákon. Pokud by se v něm podařilo dobře vymezit činnosti sociální práce – zejména ve vztahu k iniciaci změn na straně širšího sociálního prostředí (zákonů, místních vyhlásek, sociálních politik, diskriminace ze strany institucí atd.), pak by mohl sloužit jako opora pro ty sociální pracovníky, kterým jsou některé legitimní činnosti jejich nadřízenými zakazovány. Kdyby byl zákon koncipován tak, aby sociální pracovníky nerozděloval (vzděláním, hierarchií), ale spojoval společným cílem vystupovat proti asociálním nápadům některých českých politiků, mohl by vrátit sociální práci její původní smysl. Cestou, jak prosazovat práva klientů v neoliberalismu, není profesní elitářství, ale naopak hledání nových spojenců, kteří zvýší profesní politickou sílu. Těmi mohou být sami klienti, odbory či lidé z jiných oborů (práva marginalizovaných u nás momentálně nejvíce neprosazují sociální pracovnice, ale sociologové). Zákon by mohl vnést do vyhořelé sociální práce novou jiskru tehdy, pokud by umožnil participaci subjektům se stejnými cíli jako sociální práce, pokud by vytvořil společnou platformu, která by byla pověřena jednáním s politiky, a pokud by nastavil takové demokratické mechanismy volby této platformy, aby ji neovládly konzervativní frakce v české sociální práci, které by šly na ruku neoliberální politice. ■

Použitá literatura:

- HARVEY, D. 2005. *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- CHYTL, O. 2007. *Důsledky modernizace v sociální práci. Sociální práce/Sociální práce*, 7(4), 64–71.
- KELLER, J. 2011. *Nová sociální rizika a proč se jim nevyhneme*. Praha: SLON.
- MERTL, J. 2017. *Přerozdělování welfare. Nástroj pomoci, nebo kontroly? Brno: Doplněk*.
- ŠVIHLÍKOVÁ, I., TEJKL, M. 2017. *Kapitalismus, socialismus a budoucnost aneb Mikeš už přišel*. Praha: Rybka Publishers.
- WACQUANT, L. 2012. *Three Steps to a Historical Anthropology of Actually Existing Neoliberalism. Social Anthropology/Anthropologie Sociale*, 20(1), 66–79.

Kdyby byl zákon koncipován tak, aby sociální pracovníky nerozděloval (vzděláním, hierarchií), ale spojoval společným cílem vystupovat proti asociálním nápadům některých českých politiků, mohl by vrátit sociální práci její původní smysl.

Asociace poskytovatelů
sociálních služeb ČR vás zve na
konferenci

Profesního svazu sociálních
pracovníků v sociálních službách

28/5/2019
OD 9.00 HODIN

PALÁC CHARITAS,
KONGRESOVÉ CENTRUM VAVRUŠKA
PRAHA 2

SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK A JEHO POSLÁNÍ V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Vstup na konferenci pro členy Profesního svazu APSS ČR je zdarma
Přihlášky a další informace: www.apsscr.cz (menu Konference & Kongresy & Semináře)

Objevte svět efektivního řízení

**Nové unikátní vzdělávací programy
pro manažery sociálních služeb**

Institut vzdělávání pro Vás připravil nové unikátní semináře na téma
efektivního řízení zaměřené na kvalitu poskytovaných služeb,
inovativní způsob vedení lidí a způsob, jak dosáhnout spokojenosti
zaměstnanců i klientů Vašeho zařízení.

Termíny:	
Efektuace aneb Uvažujte jinak	27.–28. 3. 2019
Spokojenost je lepší než bohatství	3.–4. 4. 2019
Hvězda kvality	1.–2. 10. 2019
Spokojenost je lepší než bohatství	5.–6. 11. 2019
Efektuace aneb Uvažujte jinak	21.–22. 11. 2019

Čas: 1. den 10.00–17.00, 2. den 9.00–15.30

Místo konání:
Konferenční hotel Luna, Kouty 77, 584 01 Ledec nad Sázavou

Cena:
pro členy APSS ČR – 2 990 Kč, pro nečleny APSS ČR – 3 490 Kč
(cena zahrnuje odborný program, ubytování ve dvouúžlkovém pokoji, 2x oběd, 1x večeře, coffeebreak)

Přihlásit se můžete na všechny kurzy, nebo vybrat pouze jednotlivé dle Vašeho zájmu.
Semináře jsou koncipovány jako dvoudenní, není možné se přihlásit pouze na jeden den.

Společně za vzděláváním!

PROFESNÍ SVAZ SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR (APSS ČR) vznikla v roce 1991 a sdružuje více než 1140 organizací a 2529 registrovaných sociálních služeb. Je nezávislým spolkem právnických a fyzických osob sledujícím jako základní cíl rozvoj a zvyšování úrovně sociálních služeb. APSS ČR je největší profesní asociací sdružující poskytovatele sociálních služeb v České republice.

Součástí APSS ČR je Profesní svaz sociálních pracovníků v sociálních službách

Hlavní činnost profesního svazu je:

- Podpora sociální práce jako profese
- Reflexe aktuálních témat
- Monitoring specifických problémů sociálních pracovníků v sociálních službách
- Zajištění informací pro členy svazu
- Příprava připomínek k související legislativě
- Platforma pro výměnu zkušeností
- Organizace odborných setkání, kulatých stolů, vzdělávacích seminářů a konferencí
- Spolupráce s ostatními sekcemi a svazy APSS ČR
- Spolupráce se vzdělávacími institucemi
- Publikační činnost v oblasti sociální práce

Hlavní výhody členství:

- Informace o novinkách v řešené oblasti nejméně 2× ročně
- Zvýhodněné účastnické poplatky na vzdělávací akce, kulaté stoly, semináře, konference

Výhody členství – získám ZDARMA:

- Listy sociální práce v ceně 199 Kč/rok
- Účast na odborné konferenci v ceně 1000 Kč

Základní roční členský poplatek:

- 390 Kč/osobu

PROFESNÍ SVAZ
SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ
V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Profesní svaz sociálních pracovníků v sociálních službách

Více informací vám poskytne kancelář APSS ČR

Ing. Mgr. Alice Švehlová – výkonná ředitelka APSS ČR | Vančurova 2904, 390 01 Tábor
reditelka@apsscr.cz | tel./fax: 381 213 332 provolba 04, mobil: 725 392 749 | www.apsscr.cz

www.apsscr.cz/profesi-svaz-socialnich-pracovniku | www.facebook.com/psssvss/

PODPORA VÝZNAMU

mezilidských vztahů

**SVĚTOVÝ DEN SOCIÁLNÍ PRÁCE
19. BŘEZNA 2019**

Designed by: Marika Rothblum

www.ifsw.org

březen 2019
www.apsscr.cz
www.listy.sp.cz